Kalevipoeg

SAMA AUTORI POOLT ON VAREMINI ILMUNUD:

Villem Grünthali LAULUD.
Lüüriliste luuletuste kogu. Noor-Eesti kirjastus.

Gabriele D'Annunzio SÜÜTU.
Romaan. Tõlge Itaalia keelest. Noor-Eesti kirjastus.

TOUKÜSIMUS.
Antropoloogiline essee. Eratrükk Eesti Kultuurast III. Postimehe kirjastus.

ANNA HAAVA 50-aastase sünnipäeva puhul.
Kirjandusajalooline essee. Eratrükk Eesti Kirjand.

UNGRU KRAHV ehk NÄCKMANSGRUND.
Poeem Hiiu meriröövlist. Noor-Eesti kirjastus.

MERINEITSIT.
Muinasslooline poeem. Noor-Eesti kirjastus.

SAARNAK.
Lüürilis-eepiline lugulaul. Noor-Eesti kirjastus.

ESTEETIKA.
Kunstiteooria esitus B. Croce järele. Noor-Eesti kirjastus.

VALIK EESTI RAHVALAULUSID.
Rahvaluule antoloogia. Noor-Eesti kirjastus.

Gabriele D'Annunzio SURNUD LINN.
Tragöödia. Tõlge Itaalia keelest. Varraku kirjastus.

KULLERVO.
Lugulaul Kalevalast. Tõlge Soome keelest. Postimehe kirjastus.

KALEVIPOEG

KIRJUTANUD
V. RIDALA

Tallinn, 1921

K./ü. „Kool"

A. Kümmeli trükk, Tallinnas.

ESIKÕNE.

Esil olev teos on eepose Kalevipoja esitus.

Ta on tekkinud kooli tarvetest. Eesti tütarlaste gümnaasiumis mitu aastat Kalevipoega õpetades oli selle töö kirjutaja juba aastate eest otsusele jõudnud, et lugulaulu läbivõtmise aegu tähelepanemine tuleb peaasjus sisulise poole pääle pöörda.

Ja kõigist keelelistest, stiililistest ja muulaadilistest ebatasasustest ja puudustest hoolimata on Kalevipoeg ikkagi meie kirjanduse suurteos. Ta on nagu varaait, mis sisaldab kõige erilaadilisemaid rahvaluule aineid suures paljuses ja kirjavas mitmekesisuses.

Kalevipoeg on teiste sõnadega meie rahvaluule ainete kõige suurem koondus, mis senni olemas on. Ja seesugusena kajastab ta eneses suurtes joontes XIX. aastasaja esimese pooliku arusaamise ja käsituse meie rahvaluulest ja kirjandusest üleüldse.

Sellepärast peame Kalevipoega tundma. Ja nii peame teda samuti hindama.

Järgneva esituse kirjutaja on arvanud, et Kalevipoja väärtuste omandamine kohase proosa esituse kaudu, veelgi hõlpsamaks tehakse kui lugulaulu ennast lugedes, vähemast koolides, kus stiililised ebatasasused ja pikavesisus õpilased kergesti ära võib väsitada. Kui soomlased seda Kalevalast kaebavad, mis siis Kalevipojast kõnelda.

Ja selle tõttu loeb teose kokkuseadja Kalevipoja proosaesituse avaldamise õigustatuks. Ta loeb selle õigustatuks ka Kunderi Kalevipoja esituse kõrval, mis mitmeti juba vananenud on, ajanõudeid enam ei jaksa täita ja haruldaseks on jäänud.

Koguni, ta loodab, et ta esil oleva teose avaldamisega tunduva puuduse meie koolikirjanduses ja kirjanduses ülepää tasub.

Tuleb aeg ehk aitab seegi raamat omast kohast pisut jälle huvitust elustada, mida meie kangelaselugu, omade, muu seas esteetilistegi väärtuste tõttu, ometi teenib.

Teose keeles ja stiilis on püütud seda lihtsust, suurejoonelisust ja selgust taotada, mis meie muinasjutu proosale omane on.

Ja autor usub, et sarnane esituseviis on aidanud töö esteetilist väärtust tõsta.

Eriti on see sündinud kooli tarvet silmas pidades: on katsutud aegu saada ajakohane, keele poolest lihtne ja puhas, kuid ometi esteetilisi nõudeid täitev lugulaulu esitus.

Mille võrra see, siisgi, teose kirjutajal on õnnestunud, jäetagu häätahtliku lugeja otsustada.

Muhus, 29. juunil 1921.

W. Grünthal-Ridala.

ESIMENE LUGU.

Põhjamaal elas kolm venda.

Esimene vend rändas Venemaale ja temast sai kaupmees. Teine, keskmine vend, läks Turjamaale. Sellest tuli vahva sõjamees.

Kõige noorem vend lendis Põhja kotka seljas kodunt ära. Ta sattus Virumaale, rajas riigi ja sai kuningaks.

See oli vana Kalev.

Vana Kalev oli hulga aega valitsenud, kui ta kosja läks.

Nii on Kalevi kosjalugu.

Läänes elas noor lesk. See oli pühapäeva hommikul karja saatmas.

Karjamaalt leidis lesk: kana, tedre muna ja varese poja.

Ta pistis leiud põue ja viis nad koju. Kodu pani ta kana ja tedre muna sigitusvakka ja viskas varese poja kirstu taha kassi nurka.

Paari kuu pärast oli kanast ja tedre munast kaks neitsit sündinud. Teine oli sale neitsit Salme ja teine Linda, lahke neitsit.

Varese pojast oli ohtupäine orjatüdruk saanud.

Sedamaid tulid Salmele kosjad.

Kõige pealt tuli kuu, kahvatu palgekene, suure saatkonnaga.

Salme ei läinud kuule. Ta ütles, et kuu muutlik on: vahest koidu aegu, vahest päeva veerus tõuseb, või enne valget veereb, ehk läbi lõunagi paistab.

Kuu läks kurvalt koju ja paistis minnes nukral palgel.

Siis tuli päike, põlevsilmne peiukene.

Salme ei võtnud ka päikese kihlu vasta. Sest päike olla samuti muutlik ja teha palju paha:

„Palavasti paistab päeva,
Heledasti heidab ilma.
Kui on hele heina aega,
Siis ta vihmada vihistab;
Kui on kallis kaera külvi,
Siis ta põudada põristab,
Kaera külvije kaotab,
Odrad põllule põletab,
Linad liidab liivikuie,
Herned vagude vahele;
Kui on ruuge rukki lõikus,
Siis ta kasteta kahistab,
Uduvihmada varistab."

Päev läks puhkides koju ja paistis põua palgel.

Viimaks tuli Täht, Põhjanaela kõige vanem poeg.

Tähe kihlad võeti vasta.

Tähe hobune viidi talli ja Tähti poeg talutati tuppa laua taha istuma.

Ta ette kanti söögid ja joogid: kalad ja lihad, maugud ja sepikud, meevaagnad, õllekannud ja mõdupeekrid. Ja paluti süüa ja juua.

Aga Täht täristas mõõka, helistas kulda helkusid, kõristas kannuseid, ja ütles, et ta enne ei söö ega joo, kui ta oma mõrsjat on näinud.

Sel ajal ehtis Linda aidas oma kasuõde.

Salme pani selga: kalevise kuue, udusiidise särgi, kullakirjalised käised, pähe: litrised linikud ja ruudulised kaelarätid ja jalga vikkelised villasukad.

Kui ta tuppa tuli, ei tunnud kasueit enam oma kasvandikku.

Eit küsis:

„Kas see kuu on, ehk kas_päeva,
Ehk kas Eha tütar noori?"

Saajad olid kokku kutsutud ja Tähti peig ja Salme neitsit pidasid pulma ilu.

Pulma aegu ilmus kuu uuesti. Ta tuli Lindale kosja.

Aga Linda saatis tema nii sama tagasi nagu Salme ennemini oli saatnud.

Paremini ei käinud päikese pojagi käsi.

Pulma tants kestis ikka edasi.

Siis tuli Vesi vesihalli seljas, suure saatkonnaga.

Ehk küll Linda omaksed valmis olid kosilast vasta võtma, ei tahtnud kositav sellest teadagi: vesi teha palju paha.

Vesi veeris pisardades minema.

Pulma ilu kestis edasi.

Sedamaid tuli neljas kosilane: Tuul.

Ta tuli nagu tuisk tulise kihutusega, tulitäku seljas, ja tahtis Lindat naiseks võtta.

Linda põlgas ka tuulise peiu ja see sõitis nagu tuisk pahas tujus koju.

Siis ilmus Kungla kuninga poeg.

Aga Kungla kuninga pojal olid õelad omaksed ja sellepärast ei võtnud Linda ka Kungla kuninga põja kihlu vasta.

Viimati sõitis Lääne talusse kangelane Kalev.

Ta tuli suure saatkonnaga, uhke täku seljas.

Linda omaksed hirmusid vägevat meest, kuid Linda meel oli kangele mehele minna. Ja ta võttis Kalevi kihlad vasta.

Kalev kutsuti tuppa ja viidi pulmalauda istuma. Teda paluti süüa ja juua.

Aga Kalev ei söönud ega joonud, enne kui Linda nähtavale tuuakse. Ta täristas mõõka, helistas helkusid, kõristas kannuseid, ja nõudis mõrsjat näha.

Linda kutsus vaeselapse end ehtima. Ja see tõi talle uue uduse särgi, teise tohise särgi, roome kirja ruka, tähilise ruka, vaherpuu kirja vöö, kirjud käised, räime kirja rätiku, kuldtoimse kuue ja poordi pärja.

Linda oli ilus, kauni kehaga. Ta niuded olid saledad nagu nirgi niuded. Kael oli valge ja rind kõrge.

Murueit ise metsapiigadega ehtis Linda nii kauniks, et kasueit teda ei tahtnud ära tunda.

Linda toodi tuppa ja kõik imetlesid.

Nüüd kestsid pulmad ühte soodu edasi ja Kalev ja Linda pidasid samuti pulma ilu.

Siis tuli Täht eide juure jumalaga jätma. Ja vesi silmis, lausus Salme:

„Ema, hella eidekene,
Ära pean mina minema,
Tetri teista lahkumaie,
Luike teista lendamaie!"

Äkki tõusis pilv ja Salme kadus. Ta tõsteti taeva alla Eha neiuks.

Ainult tuulehoog tõi veel tervisi ja vesipisar veeris pilve veerelt.

Muud sõnumit ei kuulnud enam kasueit ega õed.

Kalevi ja Linda ilupidu kestis edasi.

Pulma tantsi jatkudes kutsuti vaene ohtupäine orjatüdruk ja saadeti merest vett tooma.

Vaenelaps võttis kaelkoogud õlale, ämbrid kookudesse ja läks mere äärde.

Mere ääres istus ta maha ja viibis vaatama, kuida kalad kudusid ja ranna ääres mängisid.

Pärast ärkas ta omist mõtetest, tõusis üles ja hakkas koju minema.

Kui ta koju sai, küsis pereeit, kuhu ta nii kauaks oli jäänud.

Vaenelaps vastas, et ta oli jäänud kalade kudumist vaatama.

Selle järel hakkas Kalev koju minema.

Ta kutsus Linda muude seltsist ja käskis peiupoisi hobuse saani ette rakendada.

Siis läks Linda eide juure ja jättis viimase jumalaga.

Astus sedamaid saani peiu kõrvale.

Ja kannust kõristades sõnus Kalev Lindale, et see kolm asja on koju unustanud:

„Kuu see jäi koja lävele,
See sinu vana isasi,
Päev jäi pääle aida viilu,
See sinu vana onusi;
Kased kamberi lävele,
Need su virved, vennikesed,
Läänes kasvand lellepojad."

Aga Linda ütles, et Uku uue õnne annab ja käskis edasi sõita.

Kuu jäi kurvalt vaatama, päike paistis pahal meelel ja kased nutsid kambri läve juures.

Aga Linda ei tunnud leina ega teiste kurvastust.

Pulma saan sõitis üle lagedate, läbi tumedate saludе. Ta sõitis päeval päikese valgel ja öösе hõbesõle valul, ikka Kalevi kodu poole.

TEINE LUGU.

Lindal oli palju poegi.

Kui Kalev vanaks jäi, oli kaks poega veel kodu kasvamas. Muud olid suureks sirgunud ja võõrale maale rännanud, sest kitsas kodumaa ei jõudnud kõiki toita.

Enne surma kuulutas Kalev, et Linda veel kolmanda poja sünnitab. Sellest tulla vägilane, kes isa vääriline on. Ja selle poja mälestusi pidada kogu Eestimaa avaldama.

Nüüd käskis Kalev riigi jagamata jätta. Ja kui kõige noorem vendadest suureks on kasvanud, liisku heita, kes kuningaks saab.

Sedamaid hakkas Kalev põdema. Ta pandi tõbivoodisse.

Aga Linda võttis lepatriinu ja laskis selle lendu ja saatis lepatriinu arsti otsima.

Lepatriinu lendis üle maa ja üle mere. Ta lendis läbi kolme kuningriigi, ikka põhja poole.

Siis nägi ta kuu tõusvat ja küsis kuu käest, kas Kalev terveks saab.

Kuu vaatas nukral palgel, aga ei vastanud midagi.

Ikka kaugemale lendis lepatriinu.

Ta nägi ehatähe tõusvat. Ja ta küsis tähelt sama kui kuult.

Teravsilmne täht säras taeva veerel, ei annud küsijale vastust ja kustus taeva veere taha.

Ikka kaugemale lendis lepatriinu.

Ta lendis üle maa ja üle mere, läbi kolme kuningriigi, palju maad lõuna poole.

Ta lendis läbi laante, seitse versta sinimetsa, küünra kullast mäge.

Siis nägi ta päeva tõusvat.

Ta tervitas kuldsilmist valguse küünalt ja küsis, kas Kalevi taat terveks saab.

Päike kuulis põleval palgel, kuid ei vastanud midagi.

Siis pani Linda sõle uuesti sõudma ja laskis lepatriinu lendma.

Ta saatis lepatriinu tarku kuulama.

Lepatriinu lendis üle maa ja üle mere läbi kolme kuningriigi.

Ta lendis palju maad põhja poole, läbi laante, seitse versta sinimetsa, küünra kuldmäge.

Siis tuli tuuletark, sõnatark ja Mana tark vasta.

Lepatriinu küsis, kas Kalev terveks saab.

Targad mõistsid ja kostsid, et mille põud on põletanud ehk kuude valge kolletanud, sellest tõusjat taimekest ega ilutsevat idukest ei saa.

Ja enne kui lepatriinu koju jõudis, oli Kalev surnud.

Linda leinas kangelast pisarsilmil seitse ööd ja seitse päeva.

Siis pesi ta Kalevi mere veega, silus ta juuksed, pani surirüü ta selga ja mähkis ta koolikaalidesse.

Lesk kaevis kümne sülla sügavuse haua ja sängitas Kalevi kalmu.

Muru kasvis mulla pääle,
Aruheina haua pääle,
Silmile sinine metsa,
Jalule jalaka metsa.

Surnule mälestuseks tahtis lesk hauale kääpa luua. Ta hakkas kalmule kivisid kandma. Neist sündis Toompää mägi.

Kord kivi kandes rauges Linda jõud, ja kivi veeris maha. Lesk ei jõudnud rammastuses kivi enam maast tõsta ja hakkas nutma.

Linda silmaveest tekkis Ülemiste järv.

Pärast isa surma sündis kõige noorem poeg.

Kui kisakuu mööda sai, lõhkus poiss mähkmed ja kätki. Hiljemini karjapoissina mängis Kalevipoeg kurni ja lõi vaenul ratast. Sest sündisid neitsikivi nimelised kaljurahnud.

Mere ääres viskas noor kangelane lutsu jalalaiuste ja kolme jala pikkuste kividega. Ja sel ajal, kui kivid mööda vett lendsid, kasvatas ta ise kõrge kalda pääl tamme.

Noortest kuuskedest ja kaskedest tegi Kalevipoeg saksasaanikesi ja kassimärsa.

Aga samal ajal, kui Kalevi poeg nooreks meheks oli sirgumas, hakkas Lindal jälle kosilasi käima.

Linda ei võtnud ühegi kosilase kihlu vasta.

Viimaks tuli Soomest Tuuslar, tuuletark, kes vanale Kalevile kaugelt sugulane oli.

Ka Tuuslari põlgas Linda ära.

Ähvardades läks Soome tark minema ja lubas teotuse kätte maksa.

KOLMAS LUGU.

Kord oli põuane päev ja Kalevipoeg istus mere kaldal ja vaatas lainete mängu.

Siis kerkis must pilv. Tuul tõusis ja lained hakkasid kohisema. Äike sõitis raudsillal vaskrattuse vankriga, ja sest sähvis sädemeid. Siis lõi välku ja kõu kärkis.

Seda hirmusid pahad vaimud. Nad hüppasid kõrgelt kaldalt merre ja sukeldasid vahutavatesse lainetesse.

Kalevipoeg kargas nende järele voogudesse. Ta püüdis neid nagu vähkisid urkast. Tõusis jälle vee pinnale ja viskas nad maale, kus pikne nad surnuks lõi.

Sel ajal läksid Kalevi pojad kord metsa jahile. Eit jäi koju rooga keetma.

Kalevi poegadel oli kolm koera: Hirmi, Harmi ja Mustukene.

Metsa südames said vägilased karu jälile. Nad ajasid koertega karu üles, tapsid mesikäpa ja kõige noorem vend köitis karu jalgu pidi üle õla. Ta tahtis karu koju viia.

Pärast jõudsid Kalevi pojad lagedale väljale. Siin puutusid nad põdraga kokku. Koerad murdsid põdra ja vennad läksid edasi.

Sedamaid said nad palusse. Siin nägid Kalevipojad taruhärja. Ka selle tapsid nad koerte abil ja rändasid laane poole.

Laanes lõid nad hulga hunta maha.

Kõige noorem vend hakkas hunta nülgima ja oli neid juba hulga nülginud, kui teised vennad hakkasid koju kippuma.

Koduteel said Kalevipojad veel palju rebaseid ja jäneseid.

Kõik saagi ladus kõige noorem vend selga.

Aga Kalevipoegade kodunt minekut oli Soome Tuuslar varitsenud.

Vaevalt olid nooredmehed metsa läinud, kui tuuletark Kalevi talu lähedale hiilis.

Äkki tormas ta tuppa, haaras Linda, kes parajasti lee ääres talitas, sülle ja tahtis leske paati viia.

Küll rabeles lesk, aga ta jõud oli nõrk. Kui muu ei aidanud, hakkas Linda taevalisi appi kutsuma.

Tuuslar oli jõudnud Linda Irumäele kanda, siis kerkis kõu. Välk tabas Soome targa ja see kukkus minestuses maha.

Aga Linda muudeti kivi sambaks, mida Iru ämmaks kutsutakse.

Minestusest ärgates vaatas Tuuslar ringi, aga ei leidnud Lindat enam kustgi. Ta purjetas kodumaale.

Selle aja sees olid Kalevipojad kodu lähedusesse jõudnud.

Teel tuli neile neli metsa vasta.

Üks oli kuldne kuusik, teine Taara tammik, kolmas kaunis kaasik, kudruskaelte mets ja neljas leinajate leskede mets — lepik.

Kõige vanem vend istus kuusikusse, kuldse kuuse varju ja hakkas laulma.

Ta laulis lehed ja okkad puisse, käbid päeva paistesse punetama ja urvad paisuma. Ta laulis nii, et

metsad rõkkasid, lagedad laksusid ja kõrved vasta kostsid. Kuninga tütred kuulsid laulu ja nutsid igatsedes noort meest.

Keskmine vend istus kaasikusse leina kase alla. Ta laulis õilmed õitsma ja lilled aasale lilletama. Laulis vilja väljale, õunad õunapuisse ja pähklad sarapuisse, marjad vislapuisse, laulis madalad maasikad murule, sinikad sambla soosse ja pohlad palusse, murakad mätastele ja pihlapuisse kobarad.

Metsad mürasid, rägastikud raksatasid ja kõrved kostsid vasta. Näkineitsid nutsid noort meest igatsedes.

Kõige noorem vend istus tammikusse, vanaisa ilumetsa.

Ta laulis lepalinnud lepikusse, laulukanad kaasikusse, laulukuked kuusiku. Ta hõiskas puude latva käod kukkuma ja tuikesed tuikuma. Ta laulis lõod lagedatele, pääsud päeva paistesse, põõsastesse pesilinnud ja räägud rägastikku. Laulis luiged lainetesse, haned haljastesse voogudesse ja pardid pilliroo ääre. Hõiskas künnilinnu ööde iluks hõiskama, videviku aegu vilistama ja enne koitu häälitsema.

Mered mürasid, kaljud kärasid, puude ladvad painusid ja mäekingud nõtkusid. Pilved lõhkesid ja taevas kuulis tarka.

Metsa haldija ainus tütar, peenikesed metsa piigad ja kuldjuukselised näkineitsid igatsesid nuttes noort meest omaks kaasaks.

Päike oli juba puude ladvul, kui Kalevipojad koju jõudsid.

Kui nad koju lähedale said, ei silmanud nad suitsu. Sellest aimasid nad paha. Värav oli valla ja toa uksed olid selili. Oues oli võõraid jälgi. Ema oli kadunud.

Pojad hakkasid ema hõikama.

Aga ühtegi häält ei kuulunud: vasta kostis kõrb ja laulis laas, hüüdis Hiiu saar ja kukkus Kuresaar.

Teist korda hõikasid Kalevi pojad: merekaldad ja kaljuseinad kajasid vasta; merelained laulsid ja tuulehoog huilgas; aga kes ei hõiganud, oli ema.

Veel kolmat korda hõikasid kangelased.

Metsad murdusid, kaljud katkesid, lained langesid ja pilved lõhkesid pikuti. Aga ema ei kuulunud.

Öö oli vait, tuuled jäid tukku ja kõik maailm vajus uinuksisse.

Siis läksid vennad kolmekesi õue alla koplisse eide jälgi otsima.

Kõige vanem vend läks vainule, kuid ei leidnud misgi jälgi.

Samuti ei märganud teinegi vend midagi kopli paigus.

Kõige noorem vend läks merekaldale.

Tema leidis rannalt koha, kus Tuuslari paat oli olnud: see oli selge tunnistus, kes eide oli röövinud.

Sest tekkis meestes kahtlus, et Soome tuuletark oli ema ära viinud.

Kõige vanem vend soovitas puhkama minna ja homme ema jälle otsima hakata.

Samasugune oli teise venna nõu.

Nad heitsid magama.

Aga kõige noorem Kalevipoegadest ei jaksanud omast kurvastusest jagu saada.

Ta läks vainule ja säält isa kalmule.

Kui poeg kalmu kohal liikus, ärkas isa ja küsis, kes liivikul kõnnib.

Kõige noorem vend kurtis oma häda isale ja palus, et isa üles tõuseks teda juhatama.

Isa ütles, et ta ei saa tõusta:

„Ei või tõusta, poega noori,
Ei või tõusta, ei ärata!
Kalju rõhub pääle rinna,
Kivi raske pääle keha;
Kulmu katvad kullerkupud,
Silmi katvad sinililled,
Punalilled palgesida.
Tuuled juhtigu su teeda,
Ohud õrnad õpetagu,
Taeva tähed andku tarkust!"

Siis läks Kalevipoeg mere ääre kõrgele kaljule.

Kaua seisis ta kaljul ja vaatas ehavalges mere poole.

Laine kerkis laine järele, meri mühises ja voog sööstis kohisedes vasta kalju, ja lõhkes vahuks, millest vesitolmu rannale käis. Taevast vaatsid tähesilmad.

Aga misgi ei toonud sõnumet purjetajast lainete veerul.

NELJAS LUGU.

Kaua seisis Kalevipoeg mere kaldal. Siis hüppas ta merre ja hakkas Soome poole ujuma, Odava tähed ja Põhjanael silma sihiks.

Juba oli Sõelik serviti ja Varda tähed vasta valget, kui Kalevipoeg nägi saare silmapiirile kerkivat.

Ta ujus saare juure ja läks rannale puhkama.

Samblasel kaljul istudes, jalad pooliti lainetes, kuulis Kalevipoeg äkki kaeblikku lauluviisi.

Laulus kurdeti kauget kaasat.

Kalevipoeg püüdis lauljat näha saada, aga paks öine udu varjas kurtja ta nähtavalt.

Ta hakkas vasta laulma ja nii lauljat enese juure meelitama.

Saare piiga, kes ööse oma isa kangaid valvas ja igatsevaid laulusid laulis, lähenes aralt ranna poole kangelase lähedale.

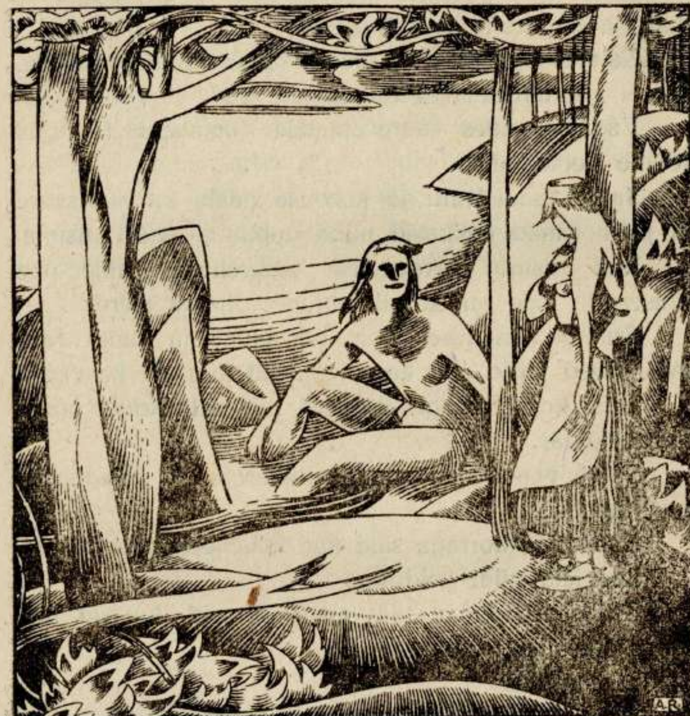
Nad hakkasid kõnelema ja viimaks istus saare piiga Kalevipoja kõrvale.

Kui Kalevipoeg saare piigat süleles, kiljatas viimane

Kisa pääle ilmus saare taat.

Ta arvas, et vargad rannale on tulnud, võttis vembla ja tõttas hädakohale.

Kui saare taat rannal kangelase nägi, kukkus malk ta käest maha.

A.R.

Kalevipoeg küsis rahulikult saare vanalt, kas see on näinud Soome Tuuslarit saarest mööda purjetavat.

Saare taat vastas, et ta ei ole näinud ja päris võõra sugu.

Mõistu kõneles kangelane, kust ta pärit on.

Seda kuulda saades kiljatas saare piiga ja kukkus ülalt kaljult merre, voogudesse.

Kalevipoeg sööstis järge ja tahtis tütarlast päästa, aga ei saanud enam. Piiga uppus ära.

Vägilane ütles saare taadile jumalaga ja ujus Soome poole edasi.

Saare taadi nutu ja kaebuse pääle tuli ka saare eit ja mõlemad hakkasid nüüd uppunud tütart otsima.

Nad riisusid pikavarsise vaskrehaga, mille piid terasest ja pide rauast oli tehtud, kohavat merd.

Esimese riisumise järele tuli tamm ja kuusk rannale. Need viisid nad koju ja panid koplisse kasvama.

Teist korda voogu vedades tuli esile kotka muna ja raudkübar.

Saare vanad panid muna kübarasse ja viisid need koju kambrisse.

Kolmanda korraga said nad kala ja hõbekausikese.

See leid viidi keldrisse.

Kui saare eit ja taat edasi riisusid, kuulsid nad merest kaeblikku laulu.

See kuulus:

„Panin ehted rannale ja läksin merre ujuma.

Merest läikis kuldmõõk, hõbeoda ja vaskne amb.

Astusin sõjariistu võtma ja vasta tuli vaskine mees, üleni vasest.

See küsis, mis neitsit meres teeb.

Ütlesin, et läksin sõjariistu taotama.“

„Vanamees lausus, et kuldmõõk Kalevite, hõbeoda Olevite ja vaskamb Sulevite on. Ta ise olla varjatud vara hoidja.

Vaskmees tahtis neidu kaasaks saada, siis saada ta varad.

Neitsit keeldus.

Vaskmees naeratas. Neitsi jalg komistas ja ta sattus salahaudadesse, kuhu lained ta matsid.

Siis tõttas isa ja ema otsima, aga neidu ei leitud. Tütar suikus mere sügavuses."

Seda kuuldes hakkasid saare taat ja eit oma kallist tütart hüüdma ja kutsusid teda koju.

Hääl kohisevatest lainetest kostis, et ta ei või tulla ja laulis kurtes sama laulu kui ennegi. Ta trööstis isa-ema, et need ei peaks nutma. Meres olla tal kodu ja voogudes voodi, kus kangelased teda kiigutavad.

VIIES LUGU.

Kalevipoeg ujus Soome rannale. Ta tuli maale, kui esimesed päikese terad särama hakkasid. Linnud laulsid koidu tulles.

Rannal oli Soome Tuuslari paat. See oli ahelas.

Kalevipoeg vaatas ringi, otsis Soome Tuuslari eluaset, aga ei leidnud. Rahu valitses ümberringi ja kõik uinus koidu und.

Kalevipoeg heitis puhkama ja uinus sügavasse unesse.

Selle aja sees olid saare vanad tütart otsinud. Kui nad teda ei leidnud ja tütre hääle kuulsid merest kostvat, läksid nad koju.

Kodu võtsid nad vainult tamme ja viisid ta õuemaile kiige ligidale. Sääl oli tütar enne õhtu vilul kiikunud.

Nad istutasid tamme kadunud tütre mälestuseks.

Samuti tegid nad kuusega.

Siis läks taat tuppa muna raudkübaras vaatama.

Muna oli külm.

Eit võttis muna ja viis ta päeva paistesse. Öösе haudus ta ise kotka muna.

Selle vahe sees oli tamm ja kuusk jõudsasti sirgunud: kuusk oli kümne ja tamm saja sülla [illegible]guseks kasvanud.

Nüüd läks taat ja eit keldrisse kala [illegible]ama.

Keldris hakkas kala kõnelema ja palus, et taat ta merre tagasi laseks, kus ta omaksed on.

Taat võttis ja viis kala jälle mere ääre ja laskis lainetesse.

Selle aja sees oli tamm pilve kõrguseks kasvanud ja ähvardas taevasse tõusta.

Mindi tamme raiujat otsima.

Kuna taat tarka otsis, oli eit heinamaal loogu võtmas.

Kaaretades leidis ta kotka poja, kes munast oli välja tulnud.

Kotka poeg viidi koju. Ja kotka tiiva all oli vaksa suurune mees, kirves kaenlas.

Vaheajal uinus Kalevipoeg Soome rannal. Ta puhkas kogu päeva.

Alles teisel päeval pärast koitu ärkas ta une rammastusest.

Ta tõusis püsti ja hakkas mööda võõrast teed sisemaa poole minema.

Kalevipoeg sammus mööda kaljusid, mööda aru, orgusid, läbi laante ja kõrbede, üle kuristikkude.

Lõuna oli käes ja palav läks ägedaks.

Aga kustgi ei leidnud kangelane ema ega ema röövija jälgi.

Siis ronis ta kõrgele kaljule ja vaatas ringi.

All orus, varjulises paigas, oli tuuletarga eluase.

Kiiresti ruttas nüüd kangelane sinna.

Ta jõudis vainule ja nägi enese ees õue värava.

Tuuslar ise magas murul lõuna uinakut.

Talu lähedal oli koppel ja noor tammik.

Tammikust kiskus Kalevipoeg kõige tüvikama tamme ühes juurtega. Ta jättis kisud külge ja võttis tamme vemblaks kätte.

Vägimehe sammudest hakkas muru müdisema.

Siis ärkas Tuuslar.

Ta ei saanud enam põgenemist mõtelda. Võttis peo täie sulgi ja laskis need tuule. Lausudes sündisid sulgedest sõjamehed. Ja need asusid nagu rahe pilv Kalevipoja kallale.

Aga Kalevipoeg vihtus nad maha ja pea oli taplus lõpetatud: kõik kohad olid surnute virnu täis ja veri punetas kõigis paigus.

Soome Tuuslar nähes, et enam pääsmist ei olnud, hakkas armu paluma.

Ta jutustas Linda röövimise loo, kunni ise minestusesse oli langenud. Aga kuhu Linda oli jäänud, seda ei teadnud ta ütelda.

Kalevipoeg ei uskunud sortsilase juttu tõeks ja surmas tulises vihas Soome Tuuslari.

Siis tormas ta talusse ja tuhnis kõik kohad läbi. Aga ema jäi leidmata.

Nüüd kahetses kangelane oma ägedust, aga see oli hilja.

Alles õhtune videvik, mis pääle tuli, lõpetas otsimise.

Puruväsinult uinus Kalevipoeg viimati magama.

Ööse nägi ta und.

Ema oli alles noor ja kiikus kodu õues. Kiik käis kõrgele ja ema laulis kiigelaulusid kosilastest, kes pidid tulema.

Unenäo arvas Kalevipoeg Uku saadetuks ja otsustas, et eit enam maaliste seas ei ole.

KUUES LUGU.

Kaks päeva järjestikku kurtis Kalevipoeg ema: kolmandal päeval tahtis ta koju minema hakata.

Siis tuli ta meele, et Soomes kuulus sepp elab. Ta tahtis enesele mõõga osta.

Kohe pööris ta ümber ja hakkas jälle sisemaa poole minema.

Teel eksis ta päevkonni mööda metsi, soid ja kanarbikka. Kolmandal päeval tuli pikk ja pime öö. Taevas oli tume ja ühtegi tähte ei olnud teed juhatamas.

Kalevipoeg istus käsi kaudu kobides kuuse alla ja hakkas oma mahajäetust kurtma.

Kui ta teisel päeval koidu aegu ärkas, hüüdis rästas rägastikust ja käo kukkumine kostis sügavast kõrvest.

Nad juhatasid päeva veeru poole.

Kiiresti mööda kaljulist maad tõtates, tuli Kalevipojale lonkur vana eit vasta.

See päris, kuhu Kalevipoeg läheb.

Kalevipoeg vastas, et ta Soome sepa juure tahab minna

Lonkur juhatas Kalevipojale tee kätte: läbi laane minnes tulla jõe kallas, seda mööda pidada ta kolm päeva käima; siis tulla lääne poole pöörda, sääl olla kesk lagedat mägi; mäe äärt mööda minnes, kura kätt sellest, jõuda ta jõe kaldale, kus kolm juga on; teispool

jugasid olla ilus org ja kesk orgu puude varjus, varjulises kalju koopas, Soome sepa koda.

Sedamaid läks Kalevipoeg jälle teele.

Kaua oli ta rännanud. Siis ühel päeval silmas ta oru. Ja kui ta lähemale tuli, kuulus kalju koopast puude vahelt lõõtsade puhinat ja vasarate kõlksumist.

Suits, mis üles tõusis, tunnistas, et siin sepilist tehti.

Kuulus Soome sepp, üleni tahmane, oli oma kolme pojaga parajasti mõõga kallal töös.

Helepunasena, nagu tulevat verd tähendades, hiilgas mõõga tera, ja hoigas alasil vasarate all. Teda karastati ja pinniti pihtide vahel ja aeti uuesti tulle.

Lävele astudes tervitas Kalevipoeg Soome seppa ja soovis jõudu.

Sepp jäi silmapilguks töö keskel võõrast tulijat tunnistama ja arvas kohe Kalevipoja ära.

Vägilane küsis mõõka.

Siis saatis sepp kõige noorema poja mõõku tooma.

See tõi kambrist kaenla täie mõõku.

Kalevipoeg võttis ühe mõõga, mõõtis selle pikkust, katsus käepidet, tunnistas tera, seda painutades.

Siis võttis ta pideme peosse, keerutas paari korda ja rabas raksatades vastu kalju pakku.

Kivist särises sädemeid, tera pudenes tükkideks ja killud lendsid kaugele.

Sepp imestas kangelase tugevust.

Kalevipoeg lausus, et tühjast õiget sõjariista ei saa.

Ta haaras teise mõõga ja sellega sündis sama kui esimesega.

Sepp ei tahtnud, et sarnast nalja oleks jatkatud: ta saatis teise poja tugevamaid mõõku tooma.

Teise poja toodud sületäiest võttis Kalevipoeg kõige tugevama.

Selle lasi ta hooga vastu alasit.

Tera tungis tolli võrra alasisse.

Mõõk ei murdunud, tera ei heitnud kildu, aga oli kahe korra läinud ja nüri.

Siis lubas Soome sepp Kalevipojale mõõga tuua, mis tema vääriline on, kui ta talle määratuma lunastushinna maksab.

Ja nüüd toodi sala kambrist, seitsme luku, üheksa taba tagant, kaunist kirstust mõõkade kuningas.

Seda oli Soome sepp seitse aastat ühte joont tagunud.

Mõõga oli vana Kalev enesele tellinud.

Mõõk oli seitsmet sugu rauast, kõige isesugusemate vetega karastatud ja võlumistega ja salavägedega lausütud.

Tera oli seitsmest terasest, vars valgest hõbedast, käepide kullast ja nupp Kunglamaa kivist.

Sidemed olid seitsmekarvalisest karrast, pannal penningist ja taaldrist, pandla pidemed pitserkivist ja sõrmuskivi sõmerast.

Kalevipoeg võttis mõõkade kuninga kätte.

Siis keerutas ta paari korda.

Tõusis imeline mühin ja vuhin, nagu oleks tuulehoog tulnud.

Siis raksatas mõõk vasta alasit.

Vägilase käsi lõhkus alasi ühes aluspakuga keskelt kaheks.

Mõõgale ei jäänud märkigi külge.

Sest rõõmustas kangelane.

Ta ülistas mõõka ja lubas lunastushinna ilma muuta tasuda.

Nüüd tehti kuulsa mõõga liigud.

Seitse päeva puhkas lõõts ja alasi ja puhkas Soome sepp ja ta sellid.

Peol joodi palju ja mehed jäid purju.

Joomase pääga hakkas Kalevipoeg hooplema ja saare piiga lugu meele tuletama.

Sest süttis Soome sepa vanema poja viha põlema.

Tekkis tüli ja enne kui keegi jõudis vahele astuda, haaras Kalevipoeg oma vägeva mõõga ja surmas Soome sepa kõige vanema poja.

Kiljatades ruttas Soome sepp kohale ja eit minestas poja kõrvale põrandale, mis verest punas.

Siis needis Soome sepp oma poja mõrtsuka, kes temalt vanuse toe oli võtnud.

Pojad tahtsid isa käsku mööda pihid võtta ja venna surmajale kätte tasuda.

Aga Kalevipoeg seadis enese kesk põrandat ja ähvardas igaühe surnuks lüüa, kes julgeb läheneda.

Nüüd peatas Soome sepp poegi Kalevipojale kallale tungimast.

Ta kutsus jumalaid süütuma vere kättetasujaks ja needis mõõga, et see omale kandjale kättemaksjaks saaks.

Purjus pääga ja vihavimmas ei pannud Kalevipoeg neid sõnu tähele.

Ta tuigerdas toast, tormas väravast välja, sammus üle vainu ja jõudis viimaks lagedale.

Kui ta jugadest mööda oli saanud, murdus ta jõud.

Ta langes jõutumana maha ja uinus nii, et ta norskamisest maad ja mäed vabisesid.

Saarel oli suur tamm senni ikka suuremaks kasvanud.

Ta varjas päeva ja kattis kuu ja tähed, ja peatas pilved liikumast ja vihma sadamast.

Saare taat otsis tamme raiujaid, aga asjata.

Ja kui ta koju tuli, viis eit ta kambri. Sääl oli päkapikkune mees koika tiiva all.

Taat palkas mehe tamme raiujaks ja lubas talle selle eest kuldse kausi anda.

Mehike päästeti kütkest.

Tema läks õue, astus tamme ligemale ja kukkus kasvama.

Ta kasvis küünra, kasvis kaks ja sirgus siis mitu sülda.

Kolm päeva raius mees tamme.

Viimaks taarus tamm tüvel ja langes latva pidi merre.

Tammest tehti Soome sild.

Ladvast saadi laevu, kesktüvest meisterdati paata, väikesi linnu ja laastudest väikesi laste laevu.

Puu riismetest ehitati kehva mehe saun, leskede leinatuba ja vaestelaste varjupaik.

Ja mis veel järele jäi, sellest saadi lauliku laulutuba.

Kõik, kes Soome sillal sõitsid, imestasid ja mõistatasid, kas ehitus on Lihala linn ehk Kungla koda.

See oli lauliku laulutuba.

SEITSMES LUGU.

Päike oli juba puude ladvus ja kuuse kuldsest kübarast hüüdis üksik laululind jumalaga jättu päikesele, kui Kalevipoeg ärkas.

Ta pää oli veel uimane. Vaevalt mäletas ta seda, mis eile oli sündinud.

Kalevipoeg jatkas oma teed mere poole.

Rannast leidis ta Tuuslari paadi.

Ta päästis sõiduriista, asetas purjed peelele, võttis mõla kätte ja hakkas kodu poole purjetama.

Käis virge merituul ja paat tõttas Viru ranna poole.

Merel hakkas Kalevipoeg laulma, kuida ta merele purjetanud. Siis tulnud kolm laeva vasta: üks noorte naiste, teine tarkade naiste ja kolmas noorte neidude laev. Viimases olnud hulk neidusid. Need hakanud kurjasti temale kippuma. Kalevipoeg trööstinud neid, et nende kaasad mujalt tulevad.

Vinged merituuled viisid viimaks viinaviha Kalevipoja pääst. Sellegi pärast ei selgunud temale, mis lugu Soome sepa juures oli sündinud.

Ainult vere märgid mõõga teral tunnistasid sündinud tegu.

Kes teab oli juba kesköö aeg. Sõelik seisis jälle serviti ja Vardad vasta valget.

Siis kerkis kesk hämarust imeline vari veepinnale.

Saar, kus Kalevipoeg ennemalt oli puhanud, lähenes.

Äkki kuulus lainete langult imelik laul.

See oli saare piiga hääl, mis alt voogudest kostis.

Kalevipoeg sulgis sõu ja jäi kuulatama.

Viis kuulus kui vesilinnu vilistamine..

See haletses velje, kes vesil veereb, kuna verimärk mõõga küljes vete pinda välgub. Piiga palus, et mõrtsukaks saanud vägilane oma süütegu püüaks hääks teha ja lepitada.

Kaeblik laul tõi Kalevipojale kurbuse.

Ta hakkas kahetsema ja oma saatust kurtma. Ta haletses ennast ja leinas oma ema, kes teda enesele toeks oli tahtnud kasvatada.

Koit kerkis, kui Kalevipoeg koduranda jõudis.

Ta vedas paadi maale ja sammus kodu poole.

Irumäelt mööda minnes kuulis ta nagu häält läbi tuule humina, mis tema süütegusid haletses.

Nüüd selgus Kalevipojale tema süü.

Kui Kalevipoeg koju värava suhu jõudis, hakkasid koerad kilgutama.

Vennad jooksid välja, ja nägid kõige noorema venna.

Iseäranis imestlesid nad uhket mõõka tema puusal.

Teisel õhtul istusid vennad kolmekesi koos ja jutustasid omi juhtumusi. Kõige vanem vend kõneles, kuida tema käsi oli käinud.

Ta oli palju maad käinud. Viimaks oli talle tinane tütarlaps vasta tulnud.

Ta oli tinase tütarlapse käest eite pärinud.

Aga see olnud vait ega lausunud midagi.

Samuti ei vastanud vaskine ega hõbedane.

Siis tulnud kuldneiu vasta.

Kuldneiu juhatanud raatmaa rajale, kus ta lihase neiu leidnud.

See kõnelnud, et ta Kalevipoegade eidest midagi ei tea ja kutsunud teda kosja tulema.

Ta lausunud, et ta oma ema otsib.

Sedamaid jutustas teine vend.

Ta läinud mööda sood ja metsi ja jõudnud väikese sauna juure.

Sääl olnud eit ja taat.

Nende käest küsinud ta teed.

Aga need ei vastanud midagi. Ainult kass miaugunud ahju otsal.

Ta kihutanud edasi.

Metsas saanud ta hundiga kokku.

See vahtinud teda vööriti, sõna lausumata.

Ja nõnda sama mõmisenud karu kokku puutudes.

Viimaks jõe kaldal kukkunud kägu kuuse ladvas.

Kägu käskinud laanest läbi minna, arule. Arul olla ilus kaasik ja sääl uhke talu. Talus olla neiud ja need võida juhatada.

Ta teinudgi nii.

Talus olnud neli neidu.

Üks õmmelnud udu särki, teine triikinud käise kirja, kolmas kudunud kuldvööd ja neljas lõksutanud lõuendit.

Ta teretanud ja pärinud neidudelt, kas need teavad, kuhu tedre tütar on sattunud.

Lõuendi lõksutaja lausunud: Ta olla küll karjamaal, lool ja igalpool käinud, aga ei teada tedre rada näinud olevat; käskinud sügise tulles kihlad kotti panna ja kosja minna: ehk leiab siis tedre kätte.

Keskmine vend ütelnud, et ta ema otsib.

Sedamaid jutustas kolmas vend omad juhtumised.

Ta vestis kõik muu, kuid vaikis veriteo Soome sepa juures, piiga laulu tagasi tulles ja ema etteheite Irumäel.

Siis pani kõige vanem vend ette, et nad nüüd isa tahtmise täidaksid ja liisku läheksid heitma, kes kuningaks saab.

Sellega oli keskmine ja kõige noorem vend ka nõus.

Kui videvik tuli, läks kõige noorem vend isa kalmule.

Isa küsis hauast, kes liivikul liigub.

Poeg palus isa üles tõusta armu andma.

Isa vastas, et ta ei või tõusta ja trööstis poega, et ta vari kalmust tema teid tahab valvata ja soovitas jälle tehtud süütegu püüda hääks teha.

KAHEKSAS LUGU.

Teisel päeval, koidu aegu, läksid Kalevipojad liisku heitma, kes kuningaks pidi saama.

Nad rändasid päeva otsa, pidasid metsa varjus lõuna puhkust ja jõudsid õhtul, eha paistes, ühe talu juure. See oli pärnade vahel.

Sinna pöörsid nad sisse. Talu isa oli väravas ja ema ukse ees.

Viimane arvas tulijad kosilasteks ja palus tuppa tulla.

Kõige vanem vend ütles, et nad kosilased ei ole, vaid tee käijad.

Talu isa ei tahtnud seda uskuda.

Siis palus keskmine vend talu neiud murule saata.

Tüdrukud tulid kambrist. Neil olid kuldkeerulised vööd vööl, litripärjad pääs ja siidi sabad rippusid mööda pihta Kaelas kandsid nad hõbehelmi ja kuldkeedisid ja rinnas olid neil suured sõled.

Kui nad edasi tantsisid, siis lehvisid siidi lindid ja otsad välkusid varvasteni. Ja kui nad tagasi tantsisid, kargasid need kandadeni.

Eit kiitis omi tütreid, kes usinad olid ja tööd olid teinud ja soovitas neid Kalevipoegadele kositavateks.

Aga kõige noorem vend arvas, et neist kosilasi ei saa. Nad minna isa päranduse üle otsustama.

Ta lohutas neidusid, et need ei kurvastaks.

A.R. 1921

Kalevipojad rändasid ikka lõuna poole.

Nad olid juba kolm päeva käinud, siis tuli järv vasta.

Järv oli kõrgete randadega. Ja päeva veeru poole vaadates paistis ilus Taara hiis mäerinnakult. Viljarikkas orus voolas Emajõgi, tasa oma voogusid Peipsi poole veeretades.

Kõige vanem vend otsustas, et see paik liisu heiduks kohane on

Siis valiti kolm kivi, millega vennad pidid viskama.

Vennad kandsid kivid kalda lähedale ja seadsid enese ridamisi.

Heidu määraks seati järve laius. Kelle kivi kõige kaugemale üle järve maale veereb, see pidi isa seadmist mööda kuningaks tõstetama.

Kõige päält tuli vanemal vennal visata.

Ta keeritas kivi ja saatis ta lendu.

Nagu tuul lendis kivi taeva poole.

Siis hakkas ta väärduma ja langes libamisi alla järve voogudesse teise kalda ligidale.

Kohisedes kerkis vahune vesi vasta taevast ja kivi vajus järve põhja.

Siis võttis teine vend oma kivi.

Tema hööritas kivi ja vihinaga läks rahnu tükk lendma.

See tõusis pilvede kõrguseni, ikka kaugemale tungides.

Sedamaid hakkas ta vaaruma ja kaldus jälle maa poole.

Viimaks kukkus kivi järve kalda ääre vee ja kuiviku vahemaile: pool jäi vette, ja teine pool ulatas lainetest välja.

Nüüd tuli kolmanda venna kord.

Ta oli muist vendadest tugevam ja targem, ehk ta küll kõige noorem oli.

Kange käega keeritas ta kivi, nii et vuhises. Siis laskis ta kivi sihti mööda lendu.

Kivi ei taotanud pilvi, ta ei tõusnud kõrgele, lendis üle järve ja kukkus teisele poole järve kuivale maha.

Siis sööstsid Kalevipojad vette ja läksid jalgsi läbi järve võidu kivisid vaatama.

Esimese venna kivi magas järve sügavuses, seda ei olnud näha.

Teise venna kivi oli kalda ääres, pooliti vees.

Kolmanda venna kivi oli kaldal, kesk muru, tüki maad muude omast kaugemal.

Nii pidi kõige noorem vend taevaliste tahtmist mööda kuningaks saama.

Siis toodi järvest vett ja kõige noorem vend pühitseti kuningaks.

Kuldtoime kuub pandi ta selga, selle alla hõbesärk ja pääle vanavaskine vammus.

Kuldkübar seoti pähe ja rinnale raudne kilp.

Nii pidi Kalevipojast vägev kangelane saama.

Teised vennad läksid kaugele maale õnne otsima.

Nad jätsid venna ja oma ilusa isamaa jumalaga ja rändasid minema.

Kalevipoeg jäi üksi järve ääre.

Tulevaid saatusi meeliskelles võttis ta hõbevalget ja heitis vette vesihaldjate lepituseks.

Kalevipoeg oli nüüd oma maa kuningas.

Ta hakkas maad harima: sellega pühitses ta mullapöörja töö.

Märs seljas ja mõõk puusas, nii sahkas vägilane sood, kündis maad ja pööris aru pinna.

Ta segutas savi seemne kandjaks, kivid sõmeraks ja mulla idanevaks.

Ta kündis põllumaad, vagus viljamaad, haris heinamaad, karjamaad, metsad, laaned, sood, salud ja nõmmed.

Siis külvas ta soosse sinikad, jõhvikad, murakad ja mustikad, murule maasikad ja palusse poolad.

Seemendas lilled lilletama ja õied tolmama. Pani kasvama puud ja põõsad ja tammed tõusma.

Nõnda kündis Kalevipoeg juba kolmat päeva.

Keskpäev oli käes ja äge palav vaevas looma. Parmud ja kihulased tükkisid ta kallale.

Kündjat ennast piinas kange janu, keel kippus suulakke kinni jääma.

Siis päästis Kalevipoeg hobuse kütkest, köitis ta jalad kammitsasse, et ta kaugele ei eksiks, ja heitis ise puhkama.

Kalevipoja kael oli künka küürul ja parem käsi toetas pääd; keha oli mäe kõrval ja jalad küündisid lagedale.

Higi voolas ojadena mööda palet ja sest sündisid allika sooned.

Nii magas Kalevipoeg päeva veeruni.

Ratsu oli rohumaalt lagendikule läinud ja säält laane serva sattunud.

Aga laanes oli palju hunta. Hobuse higi tundes tulid need välja ja tungisid Kalevipoja ratsu kallale, kes põlusis oli.

Hobune püüdis huntide eest lagedale päästa, aga kammits takistas.

Suures summas tormasid hundid hobuse kallale.

Tagumiste jalgadega püüdis see end kaitsta ja lõi mitu hunti surnuks.

Aga viimaks murdsid metsalised Kalevipoja ratsu.

Enne seda oli hobune huntide küüsis olles rabelnud ja püüdnud ennast vabastada.

Sest oli tekkisid künkad ja haua kohad.
Kuhu veri oli voolanud, sinna said loigud.
Kuhu maks mädanes, sinna sündis mägi.
Sisikonnast sündis soo ja raba.
Kontidest said kingukesed, karvast kõrkjad ja lakast roog.
Sabast sündisid sarapuud.

ÜHEKSAS LUGU.

Päike kaldus juba õhtu poole.

Kalevipoeg ärkas unest. Kuri unenägu oli ta äratanud.

Ta hakkas hobust kutsuma.

Vile vaikis, ja kaja kustus kaugele, aga hobuse hirnumist ei kuulunud.

Kalevipoeg tõttas hobust otsima.

Ratsu jälgi ajades läks ta läbi kanarbiku, üle sambla soo.

Viimati jõudis ta sinna kohta, kuhu hobune huntide roaks oli langenud.

Maas oli vereloik, maksa tükka, rasva riismeid. kontisid ja sisekond.

Lagedalt leidis kangelane hobuse naha.

Kui Kalevipoeg kahju oli kahetsenud, siis võttis ta ratsu naha maast.

Ja süda täis sütti ja viha needis ta hundi soo maa päält.

Ta haaras mõõga ja tungis laane pimedikku metsaliste kallale.

Teel murdis ta enesele tee läbi metsa padriku ja rapiku.

Ja kõik metsalised, kes ta kätte juhtusid, said surma.

Nõnda oli Kalevipoeg palju kiskjaid hukanud.

Veri värvis poola lehed ja võsad punaseks ja metsaliste raisad täitsid laane alust. Kes sai, põgenes ligipääsmata soode taha redupaika.

Kalevipoeg oleks kogu huntide soo lõpetanud, kui päike ei oleks veernud ja pimedus pääle tulnud.

Ta läks laanest lagendikule, laotas kalli ratsu naha murule ja heitis puhkama.

Aga enne veel kui une sõba Kalevipoja laugudele oli laskunud, eha kustudes, kihutas käskjalg, sõjasõnumed ühes, tema juure.

Viru vanemalt tõi käskjalg järgmised teated.

Hulk laevu oli Viru randa tulnud ja neist oli võõraid salakuulajaid maale ilmunud.

Sellest oli sõja hädaohtu aimatud, ja naisi, lapsi ja vara peidupaikadesse toimetades, oli hakatud sõja vasta valmistama.

Kalevipojalt paluti abi.

Kuningas rahustas käskjalga sõnadega ja käskis siis enese järele saata, kui häda peaks kõige kibedamaks minema.

Siis käänis ta teise külje ja tahtis magama jääda.

Aga vaevalt oli Kalevipoeg saanud uinuda, kui uus võõras ta äratas.

Kangelane sai pahaseks, et talle pärast rasket päevast tööd unerahugi ei anta. Ta ütles, et oleks ta teadnud, et kuninga põli nii raske on, siis ei oleks ta kuningaks hakanudgi.

Lahke vanarauk rahustas Kalevipoega. Ta ütles, et tema tehtud tööst kogu maale suur õnnistus tuleb.

Siis jutustas ta, et ta Kalevipoega juba noorest põlvest saadik mäletab, et ta ennemini on olemas olnud kui Harju-, Viru- ja Järvamaa sündis, ja kuu ja päike loodi.

Pärast kahetses ta Kalevipoja veritööd ja hoiatas mõõga eest, kes võiks kandjale kättetasujaks saada.

Ja enne kui Kalevipoeg veel midagi oleks jõudnud pärida, oli öine võõras nagu tuulehoog öö rüppe kadunud.

Sügav uni langes Kalevipoja laugudele ja tõelisus ning vana rauga jutud valgusid unenäos segaseks kui viirastus.

Hommikul ärgates katsus Kalevipoeg olnut meele tuletada, aga kõik oli nagu udu sombus ja ebaselge.

Nüüd andis ka käskjalale määrused kaasa, kuida sõda pidi vasta võetama ja saatis käskjala teele.

Ruttu kihutas käskjalg mööda Soome silda, kuninga käsk kukrus, Virumaa poole.

Teel tuli talle vares vasta. See oli sõda nuusutanud ja otsis nurmelt raiska.

Käskjalg sõitis edasi. Siis lendis kotkas vasta. See oli sõja lähenemist haisutanud ja tõttas teistele sõna viima.

Sedamaid lendis kaarnas ja hiilis hunt, kes vere jälgi ajasid.

Ikka edasi sõitis käskjalg tuhatnelja kihutades.

Viimaks ilmus käskjala teele nälg, kelle sõõrmed pilve sõelusid ja vere auru haisutasid.

Ja selle kannul tuli katk, rahvamurdja.

Siis peatas käskjalg oma ratsu.

Ta meel mõlkus mõtlema: selgesti nägi ta omas vaimus verised vainu vermed ja kogu viletsuse, mis sõda kui salalik siug rahva põlvedele oleks toonud.

Tema manas sõjasõnume, kiskus sõjakäsu vammusest ja heitis selle põhjatumasse merre, voogude sekka.

Vesi tõusis sambana pilvedeni, voog lõi vahutama. Ja kalad kadusid mere sügavikku.

Aga sõja varin vaikis ja sõja kärin kustus.

KÜMNES LUGU.

Kalevipoeg läks uut hobust otsima.

Teel juhtus ta kord Kikerpera sosse.

Pahareti pojad olid järve pärast, kus nad elasid, tülli läinud. Ja siis olid nad Kikerpera soos uue asupaiga leidnud.

Ja kumbgi neist tahtis koha peremeheks saada.

Kui nad Kalevipoja nägid tulevat, läksid nad tema juure ja palusid teda, et ta nende tüli lahutaks.

Kalevipoeg otsustas raba tülitsejate vahel ära jagada.

Maa mõõtmise andis ta oma sõbra Alevipoja hooleks.

See alustas töö jõe kaldalt Mustapallilt.

Aga jões elas vesihaldjas.

See tõusis veepinnale ja päris, mis mehed tahavad teha.

Alevipoeg mõistis, ja lausus, et nad tahavad jõe kinni tõkendada, et misgi loom sisse ega välja ei saa.

Vete vaim hakkas Alevipoega paluma, et see jõge ei suleks, ja lubas siis hästi tasuda.

Alevipoeg oli nõus jõe vabaks jätma, kui vesihaldjas kaabu täie taalrid toob.

Viimane leppis sellega ja läks raha tooma.

Selle aja sees kaevis Alevipoeg koopa, pani kaabu selle pääle ja kaabu põhja tegi augu.

Paharett kandis teisel päeval koorma vanu Rootsi rahasid.

Aga kõik, mis kaapu pandi, valgus koopasse ja kaabu ei tahtnud kuidagi täis saada.

Vesihaldjas hakkas paluma, et Alevipoeg saaduga lepiks ja muu võlgu jätaks.

Alevipoeg ei leppinud.

Nii ei jäänud muud, kui vesihaldjas pidi koju minema emalt lisa nõutama.

Ta kutsus Alevipoega kaasa.

Aga Alevipoeg aimas paha ja saatis Kalevi kannupoisi.

Kannupoiss läks vesihaldjaga ühes.

Nad rändasid kaua pimedikus, kus enne ühegi inimese jalg ei olnud liikunud.

Kannupoisil hakkas hirm.

Viimaks jõudsid nad põrgu vainule.

Sääl ei olnud koitu kumamas ega eha valgust helendamas.

Aegamööda hakkas käijate silma siisgi misgi kuma paistma.

Need olid tõrvapütid, mis väravate sambas põlesid.

Nad astusid tuppa. Sääl tulid vesihaldja vennad vasta.

Need palusid pingile istuda.

Toas oli laud ja laua pääl kuldkannud ja hõbevaagnad.

Kannupoiss, kes hirmust kohmetu oli, ei maitsnud misgi rooga ega jooki.

Sest vaagnates käis sädemeid ja need kiirgasid kui tuled.

Siis hakkasid pahareti pojad isekeskis imelikku keelt kõnelema, millest võõras midagi aru ei saanud.

Kannupoiss aimas kõige pahemat.

Pärast hakkasid põrgulised paha nalja tegema.

Nad võtsid kannupoisi ja hakkasid teda seinast seina heitma.

Ta lendis kergesti nende käes käest kätte nagu kassi märs ehk taku koonal.

Viimaks läks kannupoisil korda paluma hakata, et pahareti pojad ta maha laseksid. Ta lubas põrgu seinad ära mõõta.

Nii sai ta ukse juure ja lippas põgenema.

Väravavaht hüüdis, et ta paremale poole hoiaks.

Teel tuli kannupoisile pahareti ja juudaliste ema lita näol vasta.

Kohe tuli kannupoisile õpetus meele, ja ta pööris paremale poole.

Viimaks jõudis kannupoiss jõe kaldale, kuhu Alepoeg salakoopa oli kaevanud.

Aga meest ja raha ei olnud sääl enam.

Kannupoiss läks Alevipoja jälgi ajama.

Vesihaldjas kihutas kannupoisi kannul, viimast pilgates.

Ta käskis kannupoissi aidata rasket rahakotti kanda ja lubas kannupoisiga rammu katsuda, kumb kuningaks saab.

Kannupoiss oli nõus, ja nad läksid Närska mäele rammu katsuma.

Teel tuli Kalevipoeg vasta ja küsis kannupoisi käest, kust ta sarnase seltsilise on saanud.

Alevipoeg jutustas, et vesihaldjas ta võlaline on.

Siis käskis Kalevipoeg kannupoissi veel kasvada ja lubas ise rammu katsuma minna.

Ta pistis kannupoisi tasku ja tõttas Närska mäele.

Esite pidi kivi visatama.

Vesihaldja kord oli esimesena lingu kivi visata.

Paksude sõrmedega seadis ta kivi silmusesse ja keerutas kümme korda ringi.

Kivi kukkus Wõrtsjärve ääre.

Ta on suur nagu kehva mehikese saun.

Siis pani Kalevipoeg kivi silmusesse.

Kivi lendis möllates kui tuulispask ja kukkus Peipsi kaldale maha.

See on Kalevipoja võidukivi Peipsi kaldal.

Vesihaldjas nurus, et võidukatsumine pikendataks.

Nüüd hakati vägipulka vedama.

Vesihaldjas venitas, et käsi tahtis katkeda, aga ei võinud Kalevipoega paigast liigutada.

Kui Kalevipoeg tõmbas, lendis vete vaim nagu taku koonal ja käis mitu korda üle pää.

Ta veeris mitu versta ja lendis rägastikku, nii tugevasti, et ta mitu aega silmi ei seletanud ega liikmeid liigutanud.

Ise hirvitas Kalevipoeg Alevipoja ja kannupoisiga vesihaldja häda.

Alevipoja lugu vetevaimudega tuletas Kalevipojale meele, et ta mõõga lunastushind Soome sepale veel maksmata on.

Ta käskis Alevipoja laevad lastida ja Soome sepa võla ära viia.

Ise istus Kalevipoeg murule maha ja hakkas viimsid teateid Virust meeliskelema.

Ta otsustas Viru- ja Järvamaale linnu ehitada. Ja tahtis nüüd minna linna ehitamiseks laudu tooma.

Kogemata taskust nuga võttes leidis ta kannupoisi.

Kannupoisi pani ta murule ja jättis ta teejuhiks, senni kui ise Peipsi poolt käib laudu toomas.

Kui Viru poolt oleks sõnumed tulnud, käskis ta need enese juure juhatada.

Siis võttis Kalevipoeg õhtust ja heitis puhkama.

Öö rüüd varjas ümbruse. Ainult rääk rääkus rukki põllul ja vutt häälitses vee läheduses. Taevast paistis kuu ja tähed särasid suikuja kohal ülal kõrges.

Teisel päeval läks Kalevipoeg teele.

Kui Kalevipoeg Peipsi poole rändas, juhtus talle järgmine lugu.

Ilmaneitsike, ilus käherpäine Kõu tütar sammus läbi laane, põlise kõrve, kus ei olnud eal kari käinud ega uss hulkunud.

Metsas oli sügav kaev.

Ja kaevust hakkas Kõu tütar vett võtma.

Vett võttes ehmatas metspoiss, kõversilm, neitsit.

Ja neitsi sõrmus sulpsatas vette.

Neitsit hakkas nutma

Kalevipoeg kuulis kaebuse ja tuli kaevule.

Ta päris, miks neitsit nutab.

See jutustas, miks ta nutab.

Siis kargas Kalevipoeg kaevu sõrmust ära tooma.

Seda nägid sõrtsilased ja veeretasid veskikivi Kalevipoja kaela.

Kalevipoeg tuli veepinnale ja veeretas veskikivi sõrmes.

Ta küsis, kas sõrmus Ilmaneitsi oma on.

ÜHESTEISTKÜMNES LUGU.

Koidu aegu ärkas Kalevipoeg.

Kui ta järve ääre jõudis, ei näinud ta kusgi sõiduriista, millega oleks võinud üle minna.

Siis tormas Kalevipoeg jalgsi järve.

Vesisammas tõusis kõrgele, ja kalad põgenesid järve sügavikkudesse seda müdinat kuuldes, mis Kalevipoja sammud tekitasid.

Aga võsas puhmaste taga oli Peipsi sorts peidus ja püüdis võlumistega Peipsi järve pinda möllama ajada.

Vesi hakkas voogama ja lained kõrgelt käima.

Siis paistis pea teine kallas ja Kalevipoeg tuli naljatades rannale.

Pärast võttis Kalevipoeg määratuma seljatäie laudu ja tõttas koju poole tagasi.

Kodurannal heitis ta koorma seljast, võttis oma mõõga ja tahtis tuule tõstajale kätte tasuda.

Aga enne oli see juba põlise metsa pimedikku põgenenud.

Kalevipoeg oli väsinud.

Ta kandis järve äärest hõlmatäie sõmerat ja liiva, laotas selle sängiks ja heitis puhkama, mõõk kõrval.

Kangelane uinus varsi ja norin kostis ümbrusesse, maa pinda kõigutades.

Peipsi sorts ronis redupaigast esile, hiilis salamahti magaja lähedale ja püüdis mõõka üles tõsta.

Aga mõõk oli ränka raske, ega liikunud paigast.

Siis hakkas Peipsi tark nõiduma ja võluma.

Selle tõttu tõusis sõjariist, kunni sorts ta kaenla alatas võtma.

Suure vaevaga kandis nõid oma saaki.

Nii jõudis ta Kääpa kaldale.

Kui sorts teisele kaldale kargas, kukkus mõõk kaenla alt ja vajus jõe põhja.

Kõik katsed mõõka võlumiste abil jõest kätte saada jäid asjatumaks.

Hommiku koites põgenes Peipsi sorts varjupaika. Mõõk jäi jõe põhja puhkama.

Koidu hämus ärkas Kalevipoeg, taotas kõrvalt mõõka, aga ei leidnud.

Mõõk oli murult kadunud.

Siis hakkas kangelane mõõka hõikama.

Rand kajas hüüu pääle vasta, aga muidu oli kõik vait.

Kalevipoeg hakkas ümbert ringi otsima.

Viimaks jõudis ta Kääpa kaldale ja märkas terase läigi veest.

Mõõk magas jõe sügavikus.

Kalevipoeg sai nüüd teada, et sorts mõõga ära oli kannud ja jõe põhja kukutanud.

Aga püüd mõõka jõe põhjast meelitada oli asjata, sest mõõk tuletas kangelasele veritööd meele ega tahtnud enam teda teenida.

Mõõgast lahkudes lausus Kalevipoeg soovi, et mõõk kord jälle tema väärilise vägilase kätte saaks; kui aga see peaks juhtuma jõest läbi minema, kes teda ise enne oli kannud, siis lõigaku ta selle jalad mõlemad.

Sedamaid võttis Kalevipoeg jälle lauakoorma õlale ja hakkas kodu poole minema.

Kui ta tüki maad oli käinud, tundis ta, et teda misgi asi ühtepuhku puudutas.

Maha vaadates nägi ta väikese mehe.

See võbises kui haavaleht ja mangus Kalevipojalt halastust.

Kalevipoeg tõstis mannetuma mehikese maast ja lasi ta omasse kaelkotti.

Siis jutustas väike mees oma juhtumise.

Eile õhtu uitnud ta järve ääres kuusikus. Ta eksinud ära ja sattunud väikese metsa hurtsiku juure.

Sääl istunud eit lee lähedal ja keetnud herne leent.

Eit annud talle süüa ja käskinud põrandale söömalaua alla põhku puhkama heita ja sääl vait olla, muidu võiksid pojad koju tulles teda märgata.

Ta heitnud puhkama.

Üürikese aja pärast tormanud metsalised, koledad kui karud, tuppa.

Üks nuusutanud nagu jahikoer koonuga õhku ja usutelnud eite, et toas inimese higi auru on.

Eit vaigistanud, et küsija selle tuulest on nuusutanud.

Siis toonud eit roa lauale. Vaagnad olnud kui vakad ja lusikad kulbi suurused.

Metsalised õginud viie kümne mehe eest süüa ja heitnud siis põrandale puhkama. Vanaeit ise roninud parsile.

Hirm tahtnud tema hinge matta.

Viimaks raugenud tule valgus.

Kui vanaeit enne valget ukse praokile avanud, saanud ta põgenema.

Viimaks jõudnud ta läbi laane ja kuusiku sarapikku.

Siin pidanud talle abi tulema.

KAHESTEISTKÜMNES LUGU.

Kalevipoeg kõndis kaua kodu poole, väike mehike kaelkotis ja lauakoorm õlal.

Metsast murdis ta männi enesele kepiks kätte. See oli kümne sülla kõrgune.

Kepp pidi tarbe korral mõõga asemel olema.

Äkki tuli metsa pimedikust kolm meest lagedale.

Need tormasid Kalevipoja kallale.

Neil olid pika piuga piitsad, vahtrased varred ja veosõlme otsas veskikivid.

Nendega hakkasid pahalased Kalevipoega peksma.

Kalevipoeg püüdis ennast kaitsta.

Aga varsi läks habras männi vemmal pihuks, ja ta pidi nüüd laudadest lisa võtma.

Lapiti lüües pudenesid lauad pea tema käte vahel.

Laua koorm hakkas juba kahanema, siis kuulis ta häälekese puhma seest: see käskis servi lüüa.

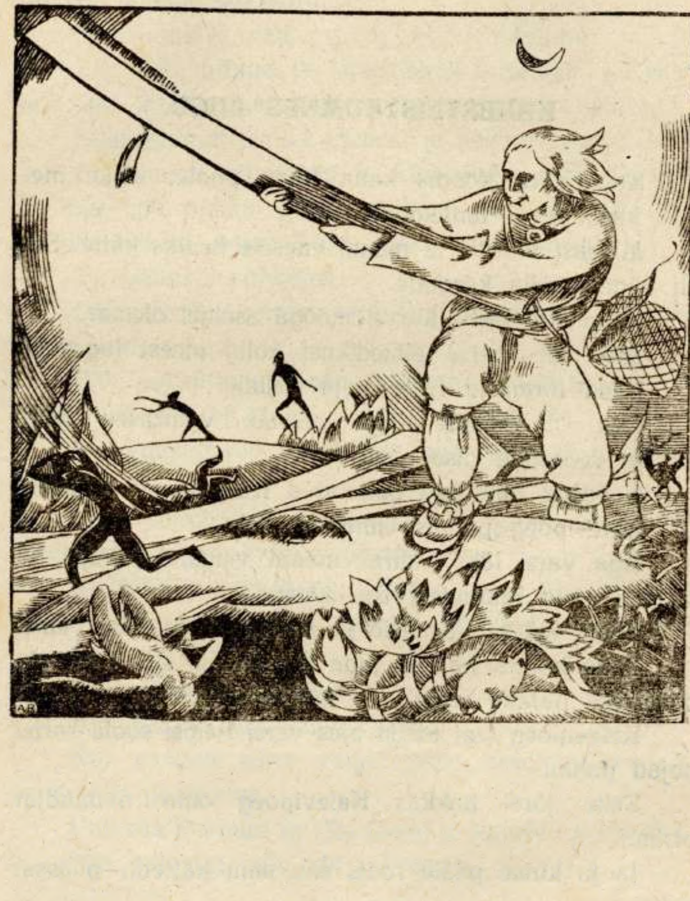
Kalevipoeg tegi nii ja ajas varsi Peipsi soola sortsi pojad pakku.

Selle järel hakkas Kalevipoeg oma nõuandjat otsima.

Ja ta kutse pääle ronis siil, ilma katteta, põõsast välja.

Kalevipoeg rebis siilu oma kasukat ja heitis siilile katteks.

Sest sai siil oma okkase rüü.

Sedamaid tahtis Kalevipoeg küljeaset kohendada, aga ümberringi oli raba.

Ta kandis liivikult liiva ja puistas selle sängi sarnaselt hunnikusse.

Enne magamist tahtis ta leiba võtta.

Kui ta käe kaelkotti pistis, puutus väike mees ta näppu.

See oli surnud. Sortsilaste hoobid olid Kalevipoja märkamata ta kaelkotis tapnud.

Kalevipoeg võttis koolja ja mattis ta maha.

Siis heitis kangelane magama ja uinus sitkesti.

Kalevipoeg ei olnud kuigi kaua maganud, siis hiilis Peipsi sorts ta lähedale.

See võttis une rohtusid ja nõidus salavägedega Kalevipoja magama.

Päike tõusis, tuli päev ja jõudis õhtu ja öö, aga Kalevipoeg suikus ühte soodu.

Käskjalad käisid Viljandis ja igalpool kuningat otsimas. Alevipoeg ja kannupoiss juhatasid Peipsi rannamaile. Aga kuningat ei leidnud keegi.

Nii läksid päevad, veersid nädalad.

Suvised ohvripeod tulid ja rahvast kogus igast maakonnast Taara pühakusse Emajõe kaldale.

Aga kuningast ei kuulunud misgi sõnumet.

Nii kadusid nädalad ja nädalatest sai kuu.

Suvi oli juba närtsinud ja Kalevipoeg suikus ikka nõia und.

Siis tuli õnneks peltlik unenägu, mis ta äratas Kalevipoeg nägi imelikku und.

Kesk maad oli kõrge mäeküngas ja see ulatas pilvedeni.

Salamäe sügavuses tagusid Ilmarise sellid, maaalused meistrid, ööd ja päevad.

Neid oli seitse ja nad tagusid kuldvarsiste vasaratega, mis ise vasest olid, kõige kallimast terasest imeilusat mõõka.

Ilmarine ise istus kõrgel kuldsel istmel ja vaatas abiliste tööd.

Siis ilmus sepipaja lävele kahvatu näoga mees ja teretas pääd painutamata seppi. Vere vermed punetasid ta kaelal ja veripiisad veretasid ta vammusel, põsil ja suul.

Võõras keelis Kalevipojale mõõka tagumast, sest et see vihas mõõga meistri tapab. Nii oli ta temagi surmanud ja isalt vanuse toe võtnud.

Kalevipoeg tahtis võõrast valelikuks hüüda. Aga luupainajana rõhus uni teda ja ta ei saanud ühtgi liiget liigutada.

Viimaks pingutas ta kogu oma jõudu ja siis kärgatas „valelik" kui kõu, kaljusid vangutades.

Kalevipoeg ärkas.

Päike tõusis punades. Ja tähed kustusid udupilvede taha.

Alles nüüd märkas vägimees, et nähtus unenägu oli olnud.

Siis võttis ta linnupetet. Ja tõttas teele. Laudu oli veel vähe järel.

Neid ei hoolinudgi ta enam koju viia. Ta tahtis uuesti Peipsi taha minna.

Järve ääre jõudes kuulis ta äkki karjapoisi nuttu.

Ringi vaadates nägi ta, kuida hunt parajasti lammast tahtis ära viia.

Kalevipoeg võttis kivi ja lasetas sellega hundi lagipähe.

Lammas pääsis elusalt kiskja lõugade vahelt ja jooksis muude lammaste hulka.

Kalevipoja heidukivi on nüüdgi veel Peipsi ääres. Ta on suur kui kaks paari veskikive. Kivi sees on sõrme jäljed.

Sedamaid hakkas Kalevipoeg silda ehitama.

Ta oli juba sada sammu silda ehitanud, siis tõusis maru ja lained lahutasid ehitatud osa silda ära.

Nüüd jättis Kalevipoeg silla teo katki ja otsustas jällegi jala läbi Peipsi minna.

Enne minekut otsis ta vähki. Ta tõi hulga vähkisid kaldale, puhus rannal tule lõkkele ja pani vähid küpsema.

Siis sammus ta jälle läbi järve Pihkva poole.

Peipsi ääres elas vaene laps.

Ta oli karjusena tigeda pererahva juures.

Ehk ta küll hoolsasti karja kaitsis, ei saanud ta eal uut kuube suvepalgaks.

Alatasa laulis ta karja juures ja kurtis oma armutumat põlve.

Kord kui ta jälle nii kaebas, kuulis ta, kuida lind tamme ladvas häälitses.

See lohutas vaestlast ja kuulutas, et ta pea oma õnne leiab.

Kui karjapoiss siis järgmisel päeval enne koitu karja läks, leidis ta lõokese muna.

Vaenelaps mähkis muna nartsu sisse ja pistis põue.

Munast sigis hiire pojuke. Karjapoiss pistis hiire poja samuti põue.

Hiire pojast sai sedamaid kassikene, kassist koerukene ja koerukesest lamba tall.

See oli ilus emalammas valge villaga.

Nüüd lõppis vaeselapse lein.

Vaenelaps hoidis oma utekest ja kaitsis teda kui oma silmaterakest.

KOLMASTEISTKÜMNES LUGU.

Kui Kalevipoeg oma käigu oli ära käinud, tuli ta endise sängi juure tagasi, kus ta mõõga oli kaotanud.

Ta võttis einet ja heitis puhkama.

Peipsi sortsi ei olnud seda korda kusgi näha.

Teisel päeval koidu aegu tõusis Kalevipoeg asemelt ja hakkas Virumaa poole rändama, laua koorm õlal.

Ta läks läbi soo, raba ja põõsastiku, kus ennemalt ehk ainult hunt oli käinud.

Nii jõudis õhtu. Päike veeris.

Kalevipoeg ladus koorma pihalt maha ja tahtis puhkama heita.

Pärast suuruse võttu kandis ta liivikult kuiva liiva asemeks.

Aga viimast rüpe täit kandes, juhtus äpardus.

Kalevipoeg kaotas paar peo täit hõlmast ja nii jäi sängi serv viltu.

Mõned sammud sängist eemal on nüüdgi veel kühma suurune liiva lasu.

Siis uinus kangelane ja ta pää kohal säras ehatäht, Vardad ja kahvatupalgene kuu.

Hommiku suurustades kuulus haraka kaatsatamine kuusest.

Harakas kuulutas, et vägimees kaua oli suikunud ja sõbrad teda ammu piki silmi koju ootavad.

Kiiresti hakkas Kalevipoeg kodu poole minema.

Teel tuli talle Ilmjärv vasta. Ta sammus järve, mis tal kaenlani ulatas. Edasi ei usaldanud ta enam minna ja pööris kaldale tagasi.

Päev oli äge ja palav ja Kalevipoja käik oli raske ja vaevaline, aga haraka sõnumeid meele tuletades kiusas vägilane koju.

Edasi astudes nägi Kalevipoeg korraga põõsas nõia moori.

See lausus ussi sünnisõnu.

Salamahti kuulatas Kalevipoeg võlumist ja pani ussisõnad meele.

Siis tõttas ta jälle edasi.

Keskpäeva kõige suurema palavuse aegu asus koorma kandja metsa varju puhkama.

Ta murdis hulga mändisid, kuuski, tammi, pihlakaid ja leppi. Ladus kõik lademesse ja heitis kõrge hunniku otsa lõuna uinakut uinuma.

Kui päeva palav jahtunud oli, ladus ta jälle laua koorma õlale ja läks teele.

Tee viis Endla järve ääre silmasihil üle soode ja rabade.

Päev vajus juba punetades. Varjud venisid määratumaks. Ja vilu hakkas tulema.

Siis silmas Kalevipoeg kaugelt künka tagant suitsu.

Suits oli nagu kütise suits ja tõusis pilve paksusena kohe taevast.

Künka kõrval oli koobas ja sääl lõkendas hele tule leek.

Tule kohal rippus katel ahela otsas.

Tule paistes istus kolm meest, palged tahmased ja tõstsid ühte puhku vahtu leemepajalt.

Kalevipoeg oli rõõmus, et ta öömaja oli leidnud, kus ta õhtuseks sooja rooga võis saada.

Kui keetjad tulija märkasid, pistsid nad hirvitama. See oli nende meelest võõrik ja veider.

Kalevipoeg viskas laua koorma maha ja küsis, mis rooga mehed keedavad.

Mehed laususid, et täna kehva katel keemas on: põdra poolik, vana kuldi küljed, karu maks ja kops, noore hundi neeru rasva, vana karu kamarat ja põhja kotka pesamuna.

Kalevipoeg imetles nõia sööki, mis mehed ütlesid katlas keetvat, ja päris nende peremehe elupaika.

Keetjad juhatasid koopa kurku: sääl olla värav ja seda kaudu päästa urgasteed toa ukseni.

Kangelane tungis koopasse.

Ta käis tüki teed küürakili ja teise osa teed käpili.

Pahalase sulased irvitasid koopa suus, et Kalevipoeg lõksu oli läinud.

Kui Kalevipoeg edasi läks, tuli kitsas umbne ja pime urgas. Eemal kaugel hakkas misgi tule kuma paistma.

Siis läks urgastee laiemaks ja kõrgemaks.

Nüüd võis käija juba püsti tõusta.

Kõrge koopa keskel laes rippus lamp ja see valgustas kõik ümberringi.

Tagaseinas oli üsna lai uks. Ja ukse piida kõrval oli kaks astjat kõrvuti.

Mõlemas oli vedelikku, kummasgi ise nägu. Teine oli valge piimakarvaline, ja teine oli tõmmu nagu tõrv.

Ukse tagant kuulus vokkide vurinat ja selle sekka kostis ilusat ketraja neidude laulu.

Kalevipoeg jäi kuulatama.

Ketraja laul kurtis endist ilu ja nüüdse vangipõlve viletsust voki taga kedrates, kuhu üksgi kosilane kosja ei tule.

Kalevipoeg katsus ust tabast kangutada, aga piidad ei painunud.

Siis püüdis kangelane häält madalamaks moondada ja hakkas ukse tagant vasta laulma.

Laul käis nii:

Ta läinud kord metsa uitama.

Kõndides leidnud ta lepiku alt neli neidu: need olnud madaras. Nende pääd olnud valged, põsed punased ja silmakulmud sitikmustad.

Tal ei olnud julgust juure minna.

Hädaldades läinud ta koju.

Sääl pärinud isa, miks ta nutab.

Ta jutustanud oma juhtumise.

Isa annud nõu ammuga püüda.

Aga tema arvanud, et neiu ei ole ammuga püütav, vaid hõbedaga lunastatav.

Siis ravitsenud ta ratsukese, rakendanud selle saani ette ja sõitnud tinarinda tingima.

Nii jõudnud ta ukse taha.

Neiu kambrist laulis nüüd vasta, et kosilane õnnelikul silmapilgul on tulnud. Peremees olla kodunt ära, eit kooki küpsetamas, noorem õde hanekarjas ja teine kulda ning hõbedat haljastamas.

Siis käskis neiu käe tõrvakarvalisesse vedelikku kasta, nii kasvada jõud ja selle abil võida kas või müürid ja tornid maha murda.

Teises astjas olla jõudu kahandav vedelik.

Kalevipoeg kastis käe tõmmusse vedelikku. Kohe hakkas ta jõud kasvama.

Naljatades murdis ta ukse piidad maha ja uks valgus lahti.

Kui kangelane tuppa astus, kaugenes neiu kohkudes voki tagant.

Ta põgenes üle kambri läve ja hakkas paluma, et vägilane, kelle jõud määratumaks oli kasvanud, temasse kätt ei paneks, enne kui ta jõudu on kahandanud.

Kalevipoeg pani neitsi jutu naljaks.

Ta ei pannud siisgi neitsi palumisi ega pärimisi tähelegi.

Kangelane silmas tagaseinas mõõga ja ta meel käis selle pääle.

Mõõga kõrval oli küll veel vitsakene ja kaabu, aga neid ei pannud ta märkavaksgi.

Mõõk oli maa-aluses sepikojas valmistatud ja Kalevipoeg arvas nüüd selles ilmsi nägevat, mis talle unenäguna oli ilmunud.

Neitsit palus mõõga seinale jätta ja vitsakese ning kaabu võtta: vitsakene võida kõik soovid täita ja kübaral olla kümme väge.

Siis pani neitsit kübara pähe ja lausus soovi, et ta Kalevipoja kõrguseks sirguks.

Joonelt oli ta vägimehe suurune.

Seda nähes võttis Kalevipoeg kaabu neitsi päält, asetas oma pähe ja soovis, et ta neiu madaluseks kahaneks.

See sündis.

Neitsi meelehääks lubas Kalevipoeg sel päeval nii väikeseks jäädagi.

Siis ilutlesid nad neitsiga piki põrgu eluhooneid.

Pärast kutsusid nad ka teise õe, kes hõbedat ja kulda küürimas oli ja samuti kolmanda õe hanekarjast.

Nad lukutasid vanaeide kööki.

Ja nii pidasid nad eksitamata ilu pidu.

Kalevipoeg lubas neitsid ära päästa, maailma tagasi viia ja omile sõpradele mehele panna.

NELJASTEISTKÜMNES LUGU.

Teisel päeval viisid piigad Kalevipoja põrgu sisustust vaatama.

Nad läksid kiviuksest kõrge kivi võlvi alla ja sammusid hulga aega edasi.

Siis tuli raudtuba. Selle seinad olid terasest, kuid kõik muu rauast: lagi, põrandad, ahi, keris, kerise kumm. Seina ääres oli raudsäng, kesk põrandat raudlaud, laua ümber raudtoolid, samuti olid rauast pingid ahju kõrval, parred, parsivarred, kirstud igas nurgas ja nende sees olev vara.

Kõige vanem neiu seletas, et see vana sarviku sulaste tuba on.

Sedamaid läksid käijad raudvõlvialust edasi ja sattusid vasktuppa.

Nagu esimeses kõik rauast oli, nii oli see teises vasest.

See oli põrgu vaimutüdrukute tuba.

Järgmine oli hõbetuba, kuhu vaskkäiku mööda jõuti.

Hõbetuba oli sarviku enese argituba. Siin puhkas ta sagedasti päeva aegu ja viitis hõlpupõlve.

Siis järgnes kuldtuba. Selles oli kõik jälle kullast: seinad, uksed, aknad, laed, põrandad, ahi ja toa mööbel. Nurkades olid kuldkirstud, kuldraha täis.

Kuldtoa ütles teine õde vana sarviku peo paiga olevat; eile olnud ta siin kulda haljastamas.

Selle järel jõuti siidi tuppa.

See tuba oli kõik siidist ja kolmanda neiu ütlust mööda pidi see neitsite ehtimise kamber olema.

Pärast tuli samettuba. Siin oli kõik sametist: seinad, laed, põrandad, sängid ja padjad sängides. Sametkatted olid laua pääl, samettekid toolidel ja sametised vaibad põrandal. Kirstud nurgas olid sametkangaid täis ja sametkanga pakkusid oli suures virnas kirstu kõrval.

See hoone oli sametneitsikeste kamber.

Kõige viimaks tuli poordist kamber.

See öeldi poordi neitsikeste ehtimise paik olevat.

Poordist ust mööda, piki poordist võlvialust jõudsid käijad viimati põrgu õue.

Siin ei olnud muru ega mulda: kõik oli rahane. Tänav oli taalritest tehtud.

Oues oli seitse aita: üks raudkivine, teine paest tehtud, kolmas kana munast, neljas hane munast, viies vikikivist, kuues kotka munast ja seitsmes siuru munast.

Ühes aidas olid rukkid, teises kesvad, kolmandas kaerad, neljandas nisud. Viiendas aidas olid linnased, kuuendas keeduvili ja seitsmendas sea rasv.

Tagaõues olid laudad.

Need olid luist tehtud.

Kalevipoeg ei läinud aitu vaatama. Ta hakkas neidudelt pärima, kes vana sarvik on.

Kõige vanem õde seletas.

Kes sarvik suguvõsa järele on, seda ei teada ka nemad mitte.

Sarvikul olla suured vallad.

Neid käia ta salateid mööda vaatamas.

Sügaval maa sees õõnsuses pidada seitse maailma olema.

Sääl olla varjuliste eluase.

Neid käia sarvik valitsemas.

Kord aastas hingede ajal enne jõulu saada varjulised loa maa pääl käia.

See kesta nädala.

Edasi seletas teine piiga järgmist.

Säält varjuliste maailmadest saada sarvik sulased, vaimutüdrukud ja teolised.

Need teha orjadena raudkambris ja vaskises toas tööd.

Kes oma rasket tööd ja orjust küllalt ei jõua teha, seda nuhelda sarvik raudse kepi ja vaskise vitsaga.

Omas puhkustoas viibida sarvik vanaeide seltsis vahete vahel mõne päeva ja puhata rändamise väsimust.

Sel ajal vihelda eit sarvikut hõbekambri parsil videvikus ja haududa tema haigeid külgi.

Pikemate pidupäevade aegu tulla sarvik sugulaste ja sõprade seltsis lusti pidama, ja hõisata siis õlle hullustuses.

Tühi olla ta kälimees, põrgu lita tädi ja valge mära vanaema.

Täna õhtu oodatavat sarvikut jälle koju.

Maapäälses maailmas käies ei olla sarvikul kunagi aega kauaks ära jääda. Aga varjulaste valdades liikudes viibida ta vahest mitu nädalat.

Kolmas õde arvas, et kui sarvik kogemata koju tuleks ja Kalevipojaga kokku puutuks, siis ootaks kangelast otsekohene surm.

Nemad õekesed olla kolmekesi õnnetumalt vana sarviku orjusesse sattunud ja pidada nüüd rasket tööd toimetama.

Siis hakkas kõige vanem neitsit uuesti nooruse põlve kadumist kurtma, kuna neile keegi kosja ei tule.

Kalevipoeg lohutas neidusid, palus, et nad ei kurvastaks ja lubas nad maa pääle tagasi viia.

Nüüd soovitasid piigad, et Kalevipoeg peaks nõiavitsa ja kaabu kaasa võtma, muidu ei jaksaks ta vanale sarvikule ja ta väele vasta panna.

Kalevipoeg pani neidude kartuse naljaks ja lubas oma jõuga vanast sarvikustgi jagu saada.

Teine õde nurus, et Kalevipoeg nõu kuulda võtaks ja põrgust katsuks enne pääseda, kui vanasarvik koju tuleb, sest siis minna urka värav lukku.

Ja ta soovitas jälle küüntelaastust kaabu ühes võtta.

Aga Kalevipoeg oli kartmata ja lubas tarbekorral kas või uue urka kaevada põrgust, väljapääsemiseks.

Neitsid olid nukrad, et Kalevipoeg nende nõu ei tahtnud kuulda võtta. Nad kartsid, et õnnetus kangelast tabab.

Aga siis leidsid nad kavaluse.

Sängi sambas oli kaks klaasi õllesarnast märjukest pooleni täis.

Teine andis kümne härja jõu. See oli paremal pool. Ja pahemal pool oli jõu kahandaja märjuke, see mõjus nagu kümme nälga.

Kõige vanem õde vahetas salamahti märjukesed ära.

Äkki kuulus koopa lae poolt kanget müdinat.

Kõige vanem õde hakkas hirmu pärast värisema ja teine kahvatas ära.

Kõige noorem õde haletses kangelast, et see lõksu oli sattunud, sest vanasarvik oli koju tulnud ja nüüd ei olnud enam pääsmist.

Nagu oleks määratu hulk hobuseid mööda kivist silda kihutanud, ränk raudvankrite voor vask teel veernud, ehk kõu kärkinud, nii kõikus koopa kumm sarviku sammudest.

Aga Kalevipoeg seisis kohkumata paigal nagu tamm kesk maru.

Ukse taga kuulus juba ränku sammusid.

Korraga raksatas rusikas vasta piitu, uks käis lahti ja silmpilk oli sarvik üle läve toas.

Ta seisatas ja vahtis võõrast võikalt alt kulmu nagu kull.

Neitsid kahvatasid ära, sest Kalevipoeg oli kogu poolest alles väike, ja soovikaabu rippus tagaseinal.

Siis hakkas sarvik Kalevipoega pahasti pilkama, et ta tema küüsi oli langenud.

Kangelane ütles, et ta sõnadega tülitsemist ei salli ja nõudis, et sarvik temaga võitlema tuleks.

Kähku kahmas põrguline paremalt poolt sängi sambast klaasi ja jõi selle tilgatumaks. See oli jõu kahandaja märjuke, mille kõige vanem õde oli ära vahetanud.

Kalevipoeg pistis päävarju põue ja mõtles ise: kui häda kätte tuleb, küllap siis soovikübar paneb kasvama.

Siis mindi murule rammu katsuma.

Sarvik käskis kõige vanema piiga minna ja kambrist raudkirstust kahekordse kammitsa tuua. Sellega pidi võitja võidetu jalad köitma.

Neitsit läks.

Sedamaid mõõdeti murul koht ja piirati piiriga; vaiad seati ringi.

Siis võtsid maadlejad teine teise niudest kinni.

Maapind müdises, vankus ja kõikus, ja põrgu seinad värisesid ja lagi kippus maha langema.

Kaua vältas võitlemine ja võit ei näidanud kummagi poole kalduvat.

Siis puhkasid võitlejad pisut ja tõmbasid hinge.

Kalevipoeg võttis soovikaabu põuest ja käskis keha kasvada.

Ta sirgus ja paisus ja kasvis tugevaks.

Sedamaid sasis ta sarviku kehast küüntega kinni.

Ta rabas teda korra raputades ja tõstis siis kui taku topsikese kõrgele.

Pärast kukutas ta põrgulise teiba kombel maha.

Sarvik vajus hargivaheni maa sisse, nii et ta paigast ei võinud pääseda.

Nüüd käskis kangelane kammitsrauad tuua ja tahtis sarviku koivad kinni köita.

Aga enne kui Kalevipoeg oli jõudnud seda teha — hakkas maas lamaja vajuma.

Ta vajus vaksa, vajus kaks, siis küünra võrra ja viimaks sulas ta rabasse. Maha ei jäänud muud kui väike loiguke sinist vett suitsma.

Kalevipoeg imetles lugu, lubas sarviku teise korra tabada, nii et ta enam ei pääse.

Nüüd tahtis ta oma tõotuse täita ja piigad põrgust ära päästa.

Kalevipoeg võttis varnast mõõga ja köitis puusale.

Siis läks tõi ta kulla kambrist mõned kotid, ajas saetündri võrra taalrid kottidesse ja tõstis kotid õlale.

Kottide pääle asetas ta neitsikesed, pani soovikaabu pähe ja soovis, et kaabu nad koopa suhu toimetaks.

Silmapilk olid nad koopa suus. Katel ja keetjad olid kadunud, leel leegitsesid veel mõned tuletunglad.

Kalevipoeg võttis nüüd soovikaabu ja heitis selle leeki.

Kaabu põles silmpilk tuhaks.

Neiud kurtsid, et Kalevipoeg soovikaabu ära oli põletanud.

Kalevipoeg lohutas neid ja lubas nad maa pääl mehele panna.

Siis ladus ta laua koorma jälle selga ja selle otsa oma varanduse.

Kõige pääl istusid põrgust pääsnud piigad.

Neitsikesed olid palju siidi ja sameti riideid ühes võtnud. Ja noorem piiga ei olnud ka unustanud sillaloojat vitsakest kaasa võtta.

Nagu oleks tuli kannul olnud, tormas Kalevipoeg nüüd kodu poole.

VIIESTEISTKÜMNES LUGU.

Kalevipoeg ei saanud kuigi kaua minna, kui kiusajate kari kannule ilmus.

Tühi oma seitsmekümne sulasega kihutas ta järele.

Põrguline tahtis oma kälimehe eest kangelasele kätte maksa.

Kõige noorem õde nägi pahu vaimusid kaugelt tulevat.

Ta võttis vitsakese, vibutas vitsakest ja soovis, et meri sünniks.

Jalamaid voogasid ümberringi lained, kuid rändajate ette sündis sild.

Seda mööda said nad edasi.

Tühi kihutas mereni, kuid ei saanud sellest üle.

Merd enese ees nähes hakkasid põrgulised iimetlema, kuida see oli saanud.

Tühi päris Kalevipojalt, kas see neitsikesed ära oli viinud.

Kalevipoeg ei salanud seda ja lubas neiud kosjateele viia.

Siis küsis tagaajaja, kas kangelane oli ta kälimehe maa sisse virutanud nagu teiba, eide kinni pannud ja varnast mõõga varastanud.

Kalevipoeg vastas pilgates, et ta seda oli teinud.

Mõõga olla ta enesele võtnud, see olla vägimehe jaoks loodud.

Sedamaid päris Tühi, kas Kalevipoeg oli kälimehe kübara võtnud.

Kalevipoeg vastas, et ta soovikaabu tuhaks oli põletanud.

Veel päris põrguline, kas vägimees oli vanasarviku vara röövinud.

Selle pääle kostis Kalevipoeg, et ta mõne kotitäie kaasa on võtnud.

Aga kui põrguline küsis, kas vitsakene ka tema võetud on, siis arvas küsitav, et tema, kange mees, ei lähe vitsakest võtma. Vitsakese on võinud neitsike kaasa võtta.

Viimaks usutles Tühi, kas kangelane veel korra tahab tagasi tulla tüli õiendama.

Kalevipoeg lubas siis kui raha otsa saab uut nõutama tulla ja samal ajal vanad asjad õiendada.

Nagu tulekibe pistis Tühi nüüd oma seitsmekümne sulasega jälle tuldud teed tagasi.

Kalevipoeg neitsitega jatkas oma teekonda kodu poole.

Päike punetas puude ladvus kullakarvalisena. Siis vajus ta ja ehavalge jäi taevale ruugama.

Kalevipoeg heitis lauad murule ja samuti kulla kotid.

Ta tahtis leiba võtta ja pisut puhata.

Aset tegemata heitis ta murule ja kivi oli padjaks pää all.

Sõnumed, mis ta täna Alevipoja kaudu oli saanud, osutusid tõeks: ta oli seitse nädalat nõia und maganud.

Senni oli raske sõda Virumaa pool ja Alutaguses palju kahju aegu saanud.

Rasked mõtted ei annud kuningale rahu.

Öö oli kaugele edenenud, kui vilu ja väsimuse raugus magaja valdas.

Hommiku suures valges virgus kangelane.

Ta võttis koorma selga ja jatkas jälle teekonda kodu poole.

Penikoormad kadusid ja kodu hakkas lähenema.

Kalevipoeg jõudis juba koju õue alla, kui talle kauge külaline vasta tuli.

Võõras küsis, kust Kalevipoeg oli lauad saanud ja arvas, et neist võiks linnuseid teha.

Siis tingis Kalevipoeg külalise linnameistriks ja lubas kõik muretseda, mis linnade ehituseks veel tarvis läheb.

Võõras oli hoonetark Olevipoeg.

Sedamaid paastus Olevipoeg kolm päeva, ohverdas Uku kivil, nõidus ja hakkas linnu ehitama.

Selle aja sees olid neitsikesed Alevi kaitsealustena elanud.

Kõige noorema õe oli Alevipoeg enesele kosinud.

Sulevipoeg võttis kõige vanema neitsi.

Kolmas, keskmine õde, ei olnud veel mehele saanud.

Sõsarused said sagedasti kokku ja siis kiitis teine noorik teisele noorikule oma elu.

Ainult kolmas kurtis oma põlve.

Lähedal Alutaguses elas nõid, tuuletark. Selle juures käis ilmast ilma rahvast abi otsimas.

See tahtis kolmat õde kosida.

Tark oli enesele imeliku hoone ehitanud: tammise tare, põhjakivist nurgakivid; aluspalgid olid pedakast. kuusest küüruspakud, ukse piidad pihlakast ja lävepakud lääne lepast, parred olid pärnast, vihtluslauad vahtrast, lagi toomingast, sarikad sarapuust, katuseridvad kadakast.

Kord kõndides nägi tark neitsi kodu ukse ees vaatavat, kuida lehed sügise tulekul kolletasid.

Ta kargas puhmastikust, haaras neitsi kaenlu ja sulgis ta suu, et ta ei saaks kiljatada.

Tuuslar viis neitsi koju ja hakkas teda sääl meelitama, et ta lepiks ja tema omaks võtaks.

Vaheajal olid kälimehed koju jõudnud.

Sõsarate käest kuulsid nad, mis oli juhtunud.

Kergejalgne kannupoiss saadeti jälgi otsima.

Kolmanda õhtu tulekuga oli noormees röövitud neitsi jälile juhtunud.

Nüüd ehtis Sulevipoeg ja Alevipoeg sõtta.

Küll katsus Tuuslar võlumise abil järve tulijate teele manada.

Aga Alevipoeg oli nõiavitsakese kaasa võtnud.

Ta vibutas vitsa ja soovis, et sild ette sünniks.

Nii sündisgi.

Sõjamehed tungisid Tuuslari talusse.

Nad lõhkusid talu, tapsid Tuuslari, päästsid neitsi ja pistsid tulekuke Tuuslari katusele.

Ainult tuha ase jäi nõia elumajast järele.

Suve ööse kuulub vahest nüüdgi veel kaebamisi: tark kurdab oma õnnetust.

Hiljemini kosis Olevipoeg kolmanda õe.

KUUESTEISTKÜMNES LUGU.

Kalevipoeg tahtis maailma otsa minna.

Ta oleks muidu ratsa kihutanud, kui meri ei oleks ees olnud.

Kangelane palus siis kotkast, et see tema üle lainete kannaks ja maailma otsa viiks.

Aga sedamaid lendis kaaren mööda ja kronksus.

Kaaren õpetas vägimeest nii: sinivee ääres, kus kõrkjaid ja võhumõõku kasvab, tulla parema jala kannaga vasta kallast põrutada, siis pidada salavärav lahti minema ja säält maailma otsa saama.

Kalevipoeg arvas, et tema kõik vetekogud ja järved tunneb.

Ta otsustas Soome kaudu maailma otsa purjetada.

Sedamaid käskis ta Olevipoja laeva ehitada raja tammest, mis pilveni oli kasvanud ja kuu ja päikese ähvardas ära varjata. Selle oli isa enne õue alla kõrgele kaldale istutanud.

Tamme tüvest pidi Olevipoeg tegema maailma otsa purjetava laeva, ladvast sõjalaevad ja otsapakust orjalaevad.

Jätmetest oleks tulnud ehitada Järva linn, Riia linn, Lääne linn ja linnused Viru-Harju- ning Põltsamaale.

Ja viimastest riismetest oleks pidanud vaestelaste varjupaiga ja leskede leinakambri valmistama.

Olevipoeg ütles, et ta laeva ehitaks, kui tamme maharaiuja saadaks.

Kaaren käskis tamme raiujat otsima minna.

Siis toodi Soomemaalt sõnatarku.

Need andsid nõu, et Kalevipoeg puise laevaga põhja poole ei sõidaks: virmaliste välkumine paneks laeva põlema; sinna võiks ainult raud-, teras- ehk vasklaevaga purjetada.

Nii laskis kangelane hõbedase laeva ehitada.

Lennuk pandi laevale nimeks.

Siis tellis Kalevipoeg enesele kullast kuue, meeskonnale ja ülematele hõbedast, vanematele vasest, tarkadele terasest ja muule rahvale rauast, et maailma otsa läheduses virmaliste tuli kellelegi häda ei teeks.

Selle järele laaditi laev.

Laeva pandi moona selle suure hulga inimeste jaoks, mis Kalevipoeg kaasa võttis.

Nende seas olid kangelase sõbrad: Sulev, Alev ja kannupoiss, kasuvennad, hulk tarku, sõdurid, pääle laevkonna.

Enne purjetust kogusid tuuletargad ja Mana targad Uku kivile ja ohverdasid.

Koidu eel sõitis Lennuk teele, koosi kohe Soomemaad seades, Vanavanker teejuhiks.

Kalevipoeg istus tüürimehe kõrval ja andis käskusid purjetades.

Lustiliselt lendis laev üle lainete, vahu kaar taga.

Siis hakkas Kalevipoeg laulma ja laulis maailma saamise loo.

Mitu päeva oli Lennuk purjetanud, päeva aegu päikese ja öösel tähtede järele. Keeletargad lael, kes ka merilindude keelt oskasid, juhtisid, kuhu laev pidi purjetama.

Siis tõusis Soome nõidade tõstetud torm: pilv peitis päikese, kattis kõik silmade eest, tuul kangenes maruks ja meri hakkas mässama.

Tüürimees kaotas koosi.

Küll püüdsid keeletargad lindude käest, kes karjudes laevast mööda lendsid, teada saada, kuhu laeval tuli siht pidada.

Lennuk kiikus kangesti lainetel ja sööstis aegajalt laine turjalt alla.

Päike, mida ei nähtud, vajus ja öö tuli pääle.

Seitse ööd ja seitse päeva võitles Lennuk maru käes.

Siis väsis loode torm.

Päike tuli jälle nähtavale. Ja kui pisut edasi oli sõidetud, hakkas vaate veerul kauge kallas mustetama.

See kerkis ikka kõrgemaks.

Keeletark ei tunnud randa.

Ranna lähemal hüppas Kalevipoeg laelt merre, ujus rannale ja hakkas köit pidi laeva kaldale vedama.

Rand ei olnud Soome- ega Turjamaa.

Varese käest sai keeletark teada, et koht, kuhu Lennuk oli purjetanud, Lapimaa oli.

Lennuk aeti lahte, parve ääre ja kinnitati ila-kivide ja vaiadega kinni.

Kalevipoeg võttis sõbrad ja keeletarga kaasa ja läks maad vaatama.

Neljakesi rändasid mehed kaua mööda nõmme ja lagendikku, üle kanarbiku, sambla soo ja raatmaa.

Siis tuli üksik talu.

Ukse ees istus neiu ja ketras kedervarrel.

Kedrates laulis ta nii viisi:

„Oli noor naine, see läks karja saatma.

Karjaorust leidis ta kana ja kukekese.

Noorik hakkas kana ja kukke püüdma.

Kukk lendis üle metsa, aga kana selle sai naine kätte.

Noorik viis kana koju ja pani ta viljaaita vaka alla kasvama.

Mitu kuud läks mööda ja kanast kasvis neitsit, kaunis kui kuningatütar.

Neitsil käis kosilasi: üks oli kuu, teine päev, kolmas —"

„Kalevipoeg," kostis kangelane, lävele lähenedes.

Piiga kohkus ära, põgenes ja hakkas appi hüüdma.

Siis tuli taat.

See oli Lapu tark.

Kalevipoeg soovis, et Lapu tark neile teejuhatajaks kaasa tuleks. Nad tahta maailma otsa purjetada. Kaaren õpetanud, et ta pidada sinivee ääre minema, kus palju kõrkjaid ja vahumõõku on ja kolm korda parema jala kannaga vasta kallast põrutama, siis valguda sala värav lahti ja säält pääseda maailma otsa.

Lapu tark ei soovitanud maailma otsa otsima minna. Sest sinna ei pääseda. Kes sellele teekonnale olla julgenud minna, need olla Sädemete saarel hukka saanud. Kaaren olla põrgu teed tähendanud.

Laplane andis nõu koju tagasi sõita ja lubas siis kaasa tulla teed juhatama.

Kalevipoeg ütles, et nad koju ise oskavad purjetada ja käis pääle, et tark neid ikkagi maailma otsa juhataks.

Kui Kalevipoeg, targa nõude pääle selle asja palgaks oli lubanud, mis tal kodu kütkes seina küljes kinni oli, oli laplane valmis teelistele lootsiks tulema.

Aga vastutust reisi eest ta enese pääle ei võtnud.

Lapuline võeti laele. Ja tema hakkas nüüd tüürima.

Lennuk purjetas edasi. Tuule tiivul lendis laev ja vaht jäi kaarena tüüri järele voogama.

Nii purjetati jälle mitu ööd ja päeva.

Korraga sattusid nad neelu kohta.

Laev hakkas keerlema ja kuristi ähvardas Lennuki kogu meeskonnaga alla neelda. Misgi ei aidanud, ei aerud ega purjed.

Siis võttis Varrak, nii oli Lapu targa nimi, vaadi, kattis selle punase kaleviga ja punus paelad vaadi ümber.

Sedamaid pani ta vaadi kütkega laeva külge rippuma.

Vaevalt oli ta seda saanud teha, kui valaskala tuli, sööda suhu ahmas ja nii laeva neelust välja viis.

Nüüd purjetas Lennuk jälle edasi.

Ta purjetas kaua ja ikka põhja poole.

Viimaks hakkas Sädemete saar paistma:

Eemal tõusid tule sambad ja selle kohal hõljusid suitsu pilved.

Kalevipoeg tahtis Sädemete saart vaatama minna, kuid Varrak keelis ja hoiatas seda tegemast.

Aga sama kui Kalevipoeg, nõudis Sulevipoeggi.

Laev lasti Sädemete saare alla, sinna sääre ninasse, kus mägi suitsu, teine tuld ja kolmas kuuma vett üles keetis. Sulanud kivi vedelikku voolas sügavusest ja ujus orgu.

Sulevipoeg sammus, suitsu sammas silme ees, tuld purskava mäe lähemale, imelikku looduse imet vaatlema.

Ülalt sadas tulekivi kildusid alla ja tuhka langes lume hangedena lagendikule.

Mitmed kivitunglad langesid raksudes Sulevi raudkuue pihta. Aga sellest hoolimata tungis vägimees edasi.

Lõpuks läks kuub kuumaks ja hakkas kõrvetama. Sulevi ripsme karvad läksid kimarasse ja kulmu karvad ja juused ähvardasid kõrbema hakata.

Naljatades taganes Sulevipoeg ja tõttas laevale tagasi omi tulehaavu parandama.

Aga samal ajal kui Sulevipoeg, oli ka Kalevi kannupoiss saarele läinud.

Kalevipoeg küsis, kas Sulevipoeg kannupoissi oli näinud.

See ütles, et ta ei ole.

Nüüd hakkasid kõik ühest suust kannupoissi hõikama.

Siis ilmus ilus valge lind.

See laskis laeva laele.

Ja selle linnu käest kuulis keeletark, kuhu kannupoiss oli jäänud.

Teispool jäämägesid ja lumelagendikka olla ilus koht.

Ses kohas valitseda igavene kevad ja alaline suvi.

Sinna olla kannupoiss näkineitsi meelitatuna eksinud.

Tema jäänud igavesti iluaega viitma ega tullagi tagasi.

Edasi sõites jõudsid mehed sinna maale, kus kuked kulda, kanad karda ja haned haljast hõbedat söövad ja kus kapsad kuuse kõrguseks kasvavad.

Kalevipoeg sundis sulaseid, et need läheksid maad vaatama ja andis keeletarga kaasa.

Ise heitis ta Sulevipojaga laeva laele puhkama.

Alevipoeg pandi vahti.

Keeletark rändas ühes sulastega palju maad. Maakoht oli tühi, ja ei olnud lindu ega looma liikumas.

Päike veeris ja kadus mere lainetesse.

Mehed olid väsinud ja heitsid puhkama.

Teisel päeval ao aegu äratati nad hiiglaneitsi poolt.

See oli tulnud kapsa aida lehmadele lehti kitkuma. Ta leidis mehed, pani nad põlle sisse ja viis koju.

Kodu küsis isa, mis tütar oli toonud.

Hiigla neitsit raputas mehed rüpest põrandale.

Taat andis meestele mõistatada:

„Kesse kõnnib kõrta mööda,
Astub aia äärta mööda,
Piirab pilliroogu mööda?"

Keeletark mõistatas:

„Mesilane, linnukene,
Seep see kõnnib kõrta mööda,
Astub aia äärta mööda,
Piirab pilliroogu mööda."

Hiiglane andis uue mõistatuse:

„Mis säälta jõesta jooneb,
Katsub küla kaevudesta,
Kivi kildude keskelta?"

Keeletark uuesti mõistatama:

„Vikerkaar jooneb jõesta,
Katsub küla kaevudesta,
Kivi kildude keskelta."

Veel anti mõistatada kolmas mõistatus:

„Mõistke, mõistke, mehikesed,
Mis tuleb ammudes arusta,
Singudes sinisalusta?"

Ka selle mõistatas keeletark ära:

„Vihm tuleb ammudes arusta,
Singudes sinisalusta."

Siis käskis hiiglane tütre mehed rüppe panna ja nad tagasi viia: need olla maapäälse maailma pojad, kes käivad õpetusi otsimas.

Tütar tegi nõnda.

Ta kandis mehed kuuekesi endisesse paika.

Kuid keeletark palus, et neitsit nad mere rannale viiks.

Hiiglaneitsit täitis meeste palve ja viis nemad rannale.

Nagu oleks suitsupilve sammas taeva kummilt ripakili maha ulatanud, kuna pikne tuld heidab, nõnda sammus hiiglase tütar kiiresti laeva juure.

Laeva juures raputas ta mehed põllest hõbelaeva servale.

Piiga hinge puhinast kanti Lennuk rannast penikoorma kauguseni merele.

Seda imelugu nähes kohkusid kõik.

Aga Kalevipoeg tänas hiiglaneitsit pilgates, et see palumata silmad oli pesnud.

Siis anti käsk purjed lahutada ja põhja poole purjetada.

Külm oli käre ja jää pangad ujusid purjetajate teel.

Lennuk lõhkus lustiliselt läbi jää pankade ja lendis ikka põhja poole.

Siis hakkasid virmaliste odad ja kilbid, kes taeva all taplust pidasid, välkuma ja punetama.

Meeste kartus kasvis.

Kalevipoeg julgustas mehi.

Viimati tuli võõras rand.

Sääl oli imelik rahvas: neil olid poolteed koera kehad, pikad penisabad taga.

Näost olid nad nagu inimesed, aga kommete poolest kui tontlased.

Kui Lennuki mehed maale läksid, tungisid penisabalised nende kallale.

Nii ei tahtnud keegi maale pääseda.

Kalevipoeg kargas siis laevalt ja rühkis penisabalistega taplusesse.

Ta surmas neid hulgani.

Siis leidis ta ratsu, hüppas selle selga ja tormas vaenlaste sekka.

Aga üks väikese koguga vaenlane kinnitas kangelase teele köie.

Ratsu kohkus, komistas kogemata ja langes surnuna sambla pääle.

Kalevipoeg kahetses hobust, võttis maast tamme tüviku ja hakkas sellega põhjamaa põldusid pöörma, et need eal ei peaks vilja kasvatama.

Aga põhjamaa targad palusid kangelast, et ta nende maa rikkumata jätaks.

Kalevipoeg jättis oma viha ja õnnistas Põhja maid. et nende vetes hästi kalad sigiksid.

Targa seletuse pääle, et kaaren põrgu värava oli juhatanud sinivete ääres, kus palju kõrkjaid kasvab, hakkas Kalevipoeg koju kippuma.

Varrak jälle tasu nõudma.

Kalevipoeg ütles, et Lapu tark kõik saab, mis talle on lubatud.

Mehed läksid laeva laele ja nüüd purjetati tagasi.

Lennuk lasti Lalli alla, Linnuse lähedale. Sinna oli Olev vaheajal ilusad hooned ja kõrged tornid ehitanud.

Sääl astusid mehed maale, ja kodune kägu tervitas neid kuuse ladvas kukkudes.

SEITSMESTEISTKÜMNES LUGU.

Maal oli õnneaeg.

Rahu valitses kõigis paigus.

Olev oli kindlad paigad ehitanud.

Iseäranis ilus oli see linn, mis vana Kalevi kalmu kohale oli tehtud.

Selle nimi oli Linnus.

Teine linn oli Harjumaale rajatud, Alevi käsu pääle.

Ja Sulevipoja linn oli Alutaguses.

Aga siis tuli sõja kärin.

Kuningale toodi Linnusesse sõna, et vaenuaeg läheneb.

Kalevipoeg lasi ratsu saduldada ja sõitis Virumaale.

Kaasas oli tal suur saatkond vägilasi ja sõjamehi Virumaalt, Soomest ja Saaremaalt.

Ta ratsu kilises ja kõlises kullas: pääs olid hõbepäitsed, kuldkangid valjastes ja taalervööd saba taga.

Mõõk oli kangelase puusas, kannused jalas ja kuldkilp küljel.

Kõik imetlesid kuninga hiilgust ja ilu.

Kui Kalevipoeg sõitis, läikis taevas, ja soo oli siniheline.

Neiud ihkasid vägilast enesele kaasaks.

Kuhu Kalevipoeg sõitis, jäid jäljed ta ratsu sammudest järele tulevatele põlvedele tunnistust kandma.

Vaenlane oli Virumaale leeri asunud. Salgad hulkusid mööda maad ja põletasid külasid ja tapsid mehi.

Kalevipoeg kihutas oma väega vaenlase kallale.

Eelväes oli Sulevipoeg, teisel küljel Alevipoeg ja teisel Olevipoeg.

Kalevipoeg ise oli sõjaväe keskkohas.

Kalevipoeg tormas vaenlase kõige paksemasse kogusse, ja, mõõka ratsu pää kohal välgutades, surmas ta vaenlasi määratu palju.

Kümme tuhat vaenlast langes Assamalla tapluses.

Vaevalt oleks keegi eluga pääsnud, kui Kalevipoeg oma ratsu ei oleks kaotanud.

Vaenlasi taga ajades sattus hobune sohu ja vajus rabasse.

Siis needis kangelane koha, kus hobune hukka oli saanud.

Kui vaenlane põgenema oli löödud ja kuningas enam põgenejaid ei saanud taga ajada, kutsus ta oma väe ja vägilased puhkama.

Sõja saak jagati: kuld sai kuningale ja hõbe ja muu vara jaotati väepäälikute ja sõjameeste keskel.

Kalevipoeg ülistas vahvust ja ühevalitsust, mis aitas isamaa vaenlase käest päästa ja laskis maleva koju, võidu sõnumeid viima.

Ise sammus Kalevipoeg seltsilistega üle lageda ja sambla soo.

Päeva veeruks jõudsid vägimehed laane alla.

Siin ei olnud misgi rada. Ringi mühas põline mets ja kõrb.

Silma sihilt sammusid kangelased laanest läbi ja murdsid enesele tänava läbi põlise metsa.

Kui nad nii laane põue olid tunginud, nägid nad kaugemal suitsu. See tõusis laialisena nagu kütise suits ja laotus ümbrusesse.

Vägimehed sammusid suitsu poole.

Siis nägid nad enese eel leegi, mille kuma kuuse latvu kuldas ja pedakad punetama pani.

Kuristiku koopast leidsid mehed pikasaba pesa, aga pesa oli tühi, poegi ei olnud sees.

Koopa suus istus vana eit koduhoidjana ja katsus aeg ajalt keedust pajast, mille all leek lõkendas.

Alevipoeg hakkas küsima, mis eit keedab.

Vanamoor lausus, et ta enesele ja poegadele lahja leemekest valmistab.

Sulevipoeg käskis võõraste osa juure lisada ja ise magama heita.

Nad lubasid paja eest hoolitseda.

Vanaeit oli sellega nõus ja hoiatas kutsumata võõra eest, kes paja võiks kuivaks teha.

Kangelased kolmekesi olid valmis korda mööda valvust pidama. Kalevipoeg oli kavalam, ega lausunud midagi.

Kortsus palgega eit puges põõsastikku puhkama.

Kalevipoeg sirutas enese tule paistel pikali, Sulevipoeg käänis küliti põõsa varjus ja Olevipoeg sinna samasse lähedale.

Alevipoeg jäi valvama.

Ta istus tule ääres ja kohendas tukkisid koomale, kui lõke kippus raugema, ja pani raagu pääle.

Kuida ta nõnda tuld puhus ja lõket elustada püüdis, tekkis salaja nagu muru alt härjapõlvelase poeg ta lähedale.

See oli kolme vaksa kõrgune, ja kuldkellake oli ta kaelas. Väikesed sarved olid ta kõrva taga ja kitsehabe lõua all.

Härjapõlvelane tipsas tule ligemale ja palus katlast leent maitsta.

Alevipoeg sai kohe aru ja ütles: „Kui sa viletsake katla ei kukuks, siis lubaksin küll leent katsuda."

Härjapõlvelane lubas paja servast kinni hoida.

A.R.

Ja enne kui Alevipoeg oleks jõudnud midagi ütelda, oli võõras lipsti katla serva pääl leent lakkumas.

Sääl sirgus ta pilve kõrguseks, lakkus leeme ja kadus siis kui kastekene päikese paistes.

Ainult nagu sinist suitsu vinetas valvaja silma ees.

Alevipoeg vaatas pada: see oli kui pühitud.

Ta kandis uuesti vett katlasse, tõi kapsapää täiteks, naeris iseeneses ja äratas Olevipoja.

Ise puges ta puhkama.

Olevipojaga kordus sama lugu kui ennemini Alevipojaga.

Ja samuti Sulevipojaga.

Sulevipoeg täitis jälle oma korda paja ja äratas Kalevipoja.

Kalevipoeg jäi valvama.

Ta istus tule ääres ja pani puid pääle.

Äkki ilmus nagu muru alt väike härjapõlvelase poeg ta juure ja palus ainekeelil luba leent katsuda.

Kangelane lubas, kui ta kella kaelast võtab ja ta kätte annab, sest selle kõlinast võiksid teised ja vanaeit ärgata.

Küll puikles väike mehike vasta, aga Kalevipoeg ei jätnud.

Härjapõlvelane võttis kellakese kaelast ja andis Kalevipoja kätte.

Viimane lubas selle nii kaua pandiks pidada, kui mehike sööb.

Nii pea kui Kalevipoeg kellakese kätte oli saanud, lõi ta sõrmega kröpsti väikese mehe kulmu pääle.

Raginaga, nagu oleks kõu käinud, vajus härjapõlvelane maa alla. Muud ei jäänud järge kui pilveke sinist suitsu.

Selle pääle ärkasid muud vägilased. Samuti vanaeit.

Vanaeit mõistis kohe, mis oli sündinud. Ta nägi vanasarviku saladusliku kella, mis jõudu kasvatab.

Siis pistis eit laulma. Enne olla ta noor olnud ja kõigi kosilaste silmad põlenud ta ilu pääle. Kalev pakkunud talle kätt ja Sulev tahtnud suud anda. Tema löönud lausa Kalevipoega ja suisa Sulevipoega. Enne ei olla ta kaela murdnud ega mõtelda nüüdgi murda.

Nende sõnadega kargas põrgu vanamoor kõrgelt alla kuristikku, kuhu härjapõlvelane ennemini oli langenud. Vägilased jäid neljakesi eide lendu imetlema.

Sööma aegu jutustasid mehed, kuida nende käsi öösе oli käinud.

Kalevipoeg soovitas puhkama panna.

Hommiku lubas ta uue teekonna ette võtta, sõbrad võisid koju naiste-laste juure minna.

Kesköö aegu, kui kangelased magasid, hiilisid murueide tütred kaste langetes uinujate lähedale ja hakkasid Kalevipoja pää ümber und õmblema, mille kirjad tõest ja valest olid kokku kujutud.

Kui koidukana köörutas ja kägu kuuse ladvas kukkuma hakkas, kargasid murueide tütred jälle angervarsa varre ja kurekatla põhja päält ja kadusid.

KAHEKSASTEISTKÜMNES LUGU.

Päev oli tõusnud, kui Kalevipoeg ärkas.

Seltsimehed suikusid veel.

Kangelane kargas püsti, võttis linnupetet ja läks vaatama, mis eile oli juhtunud.

Kuhu eile härjapõlvelane sinise suitsuna oli kadunud, läikis nüüd sinine vesi. Kõrkjaid kasvis kalda lähedal.

See oli see koht, mis maa-alusesse maailma viis ja mida Kalevipojale mitu korda oli juhatatud.

Kalevipoeg põrutas kolm korda pahemat kanda.

Salavärav valgus lahti.

Kangelane vaatas läbi prao koopasse: sääl oli jalgrada.

Suits vinetas koopa suu kohal ja tagamalt tõusis auru.

Suits ja nõgi puutus igal pool silma, kui Kalevipoeg küürakili koopasse tungis.

Kange karm tahtis tema ära läkatada. Siis kuulus kaarna kronksumist kuuse ladvast, see õpetas ja käskis kella kõlistada.

Kalevipoeg kõlistas ja jalamaid oli suitsu vinetus kadunud.

Kangelane rändas edasi.

Kaugus kahanes.

Esite paistis veel pisut valgust koopa suust, aga aega mööda kadus see ja käija pidi käsi kaudu katsuma edasi minna.

Korraga kuulis sammuja hiire. See piiksus ja käskis kella kõlistada.

Sündis imelik lugu: pimedus kadus ja kangelane võis nüüd jõudsasti edasi astuda.

Valgus oli kahvatu nagu kuu kumamine leinalise lepiku kohal.

Aga nüüd tulid uued takistused: hämbliku võrgu sarnased lõngad nagu kõige peenemast poordi karrast, lugematuma kordseks keerdud, olid teel.

Kalevipoeg katsus võrgust läbi tungida. Tugeva käega kiskus ta lõngu puruks. Aga mida enam ta neid katkus, seda tihedamaks need läksid.

Ta ei saanud sammugi edasi. Ta väsis, tüdis ja tülpis ära.

Omas kitsikuses imetles vägimees, kuida ta neist lõngadest jagu ei saanud, ja ometi oli ta ennemini seinu ja müüra maha murdnud.

Siis kuulus kärnkonna kurnutus.

Jälle kästi kella kõlistada.

Kalevipoeg kõlistas.

Kohe hävisid võrgud ja nõialõngakesed.

Nüüd jõudis Kalevipoeg jõe kaldale.

See ei olnud lai ja silma nähes ka sügav mitte. Ta võis pisut enam kui sülla laiune olla.

Kalevipoeg tahtis jõest üle astuda. Aga nii pea kui ta jalga teisele kaldale asetas, kaugenes see ja kangelase jalg puutus vette.

Kalevipoeg kordas katse mitmele korrale, ei midagi!

Ta imetles, kuida ta nüüd sest väikesest jõest ei tahtnud üle saada, kuna Peipsigi teda ei olnud takistanud.

Nüüd õpetas vähk ja kell saatis jälle takistuse eest.

Kalevipoeg kõlistas ja võis nüüd kergesti üle jõe astuda, sest vesi valgus ära ja joom muutus kuivaks maaks.

Kalevipoeg astus varmsalt edasi.

Et päikest ei olnud, siis ei teadnud ta arvata, kui palju aega oli kulunud.

Äkki ilmusid pihulaste parved ja need hakkasid käijat piinama.

Ta surmas neid, mis võis. Kuid misgi ei aidanud, näitas, nagu oleks nende parv veelgi paksemaks läinud. Neid tungis suhu, silmi ja nina sõõrmetesse.

Sirtsu nõu mööda kõlistas Kalevipoeg jällegi.

Ka pihulased kadusid.

Kangelane istus nüüd murule maha puhkama.

Istudes mõtles ta, et ta kella enam käest ei pane, sest kell võis talle iga kord abiks olla.

Kalevipoeg köitis kella väikese sõrme külge. Ta võttis suurust ja tukkus puhu aega, võib olla tunni.

Siis rändas ta edasi.

Põrgulased kuulsid müdina, mis Kalevipoja sammud tekitasid.

Nad läksid varitsema ja märkasid, mis nende rahu ähvardas rikkuma tulla.

Tulist nelja tõttasid nad koju sõna viima, et Kalevipoeg tuleb.

Vana sarvik käsutas otsekohe sõjamehed kohale.

Enne kui põrgulased kangelasele vasta jõudsid tulla, tuli jõgi vasta.

See oli lai ja voolas sula tõrva ja vaiku. Lained leegitsesid põledes ja sest virvendas sinist suitsu ja tulist lõhna üles.

Üle jõe viis sild ja silla keskkoht oli terasest tehtud. Silla alus oli rauast ja terasest sambad toetasid silda.

Silla pääl olid kõige vägevamad põrgu kangelased.

Sinna kogus vana sarviku sõjaväge murdu.

Sillal oli üks salk ja silla taga teine, tagavaravägi oli kaldal ja kaugemal.

Meeste palius ei kohutanud Kalevipoega.

Ta seisatas silmapilguks ja hakkas vastaseid sillal ja teispool silda pilkama. Ta nimetas neid konnakarjaks.

Sedamaid tõmbas vägimees mõõga tupest. Astus esite sammu, siis teise ja lähenes pikka sillale.

Siis hüüdis kangelane, et põrgulised eest ära kaoksid, muidu tapab ta nad maha.

Põrgulised ei käskinud hoobelda, enne kui õhtu on tulnud.

Kalevipoeg astus silla juure.

Ammukütid olid kalda lähedal, need lasid vibudega nooled lendma ja samal ajal saatsid lingumehed hoo kiva.

Silla kohal olid odamehed ja nuiamehed ja nende taga teised sõjamehed tapritega.

Kalevipoeg ei heitunud, vaid seisis kui raudsein, nagu tamm kesk tormi.

Siis tungis ta vaenlaste pääle ja pani mõõga välkuma.

Ta tappis põrgulisi nagu murdu murule maha. Aga uued, vastsed tulid langenute asemele.

Ikka enam käis Kalevipoeg pääle ja taplus läks ühte soodu tulisemaks, kuna sarvik alatasa ikka enam väge ja tugevamaid sõjamehi juure saatis.

Ta lubas verehinna sellele, kes Kalevipoja surmaks.

Sild vankus määratuma väe all ja aluspalgid painusid nagu rängast koormast.

Aga Kalevipoeg seisis vankumata, kand sillal ja teine kaldal.

Nagu loogu niitis mõõk põrgulisi, teised hakkasid põgenema.

Vanalsarvikul tuli juba hirm, kuid sedamaid püüdis ta jälle põgenejaid koguda ja saatis ikka vägevamaid sõjamehi ette.

Ta tegi kodu kaitseks tõkkeid, heitis vaenuvärava ette kivirahnusid, ja veeretas kaljusid väravate toeks.

Kui vana sarvik kodutee oli tõkendanud ja käigu koha kindlustanud, siis valitses ta vägimeestest sada kõige vahvamat.

Need olid karu kangused ja nõia vihtluses võimsaks võlutud.

Aga Kalevipoeg oli murdumata. Ta vihtus vaenlasi maha kui pihulasi ega annud ühelegi armu.

Viimaks jäi võit kangelase kätte: põrgulised lamasid kõik surmatutena maas.

Kalevipoeg istus nüüd silla serva pääle puhuks ajaks puhkama.

Pärast puhkust koristas ta silla korjustest. Ta viskas neid jõkke, kaldale, luhtadele.

Siis sammus ta edasi. Raud sild raksus ja aluspalgid paukusid.

Varsi sai kangelane teisele kaldale vaenuvärava ette, kuhu sarvik kalju rahnudest kunstlikka tõkkeid oli loonud.

Kalevipoeg peatas, lasi põraka värava pihta, lasi teise ja kolmanda.

Samba pakud lendsid puruks, ja toed kukkusid maha, nii et killud kaugele käisid.

Ta koristas risu teelt ja tungis nüüd mööda tänavat edasi, üle õue, otse ukse ette.

Murdis ühe hoobiga ukse piitadest ja sagaratest.

Siis tormas ta tuppa, nii et põrand paukus ja tuba taarus.

Esitoas oli eidekene, kahvatanud naise vari. See näitas kangelase meelest nagu ema Linda kuju olevat.

Eit istus voki taga ja tallas ratast ning keerutas ketra.

Linad olid kuldsed ja villad hõbedased. Neid laskis ta värtna pääle lõngadeks, vahete vahel koonalt sõrmega sorkides.

Aeg ajalt kastis eit sõrme kaussi, mis paremal pool voki sambas oli.

Ses oli kallis elumärg, kuna pahemal pool närtsimise vedelik läikis.

Silma pilgutades tähendas ketraja paremapoolse kausi pääle.

Vägimees mõistis.

Ta võttis kuldkausikese ja rüüpas jõudu suurendavat märga.

Sedamaid haaras ta rahnusid ja saatis need vihisedes vasta salakambri seina.

Sellest tõusis põrgu põhjas olev meri kohama ja vahutama ja sädemeid kerkis sügavusest.

Kambri seinad ei kestnud, ja varisesid maha.

Sarviku ema oli seina taga: jalg tallas kangasjalga, kuna näpud niisi nagistasid ja lõuendit lõksutasid ja paugutasid.

Eit nägi kuldkellukese tulija käes ja hakkas kohe seda enesele nuruma.

Kalevipoeg päris, kus pere taat on, ega lubanud enne kellast kõneldagi.

Memm ütles, et peremees kodunt ära on läinud, juba tunaeile, ja enne tagasi ei jõua kui homme hommiku.

Siis lubas ta kangelase auks peo teha, kui see ta seltsiks jääb ja käskis seda pahemalt poolt kangasjalgu leiduvast kruusist keelt kasta.

Kalevipoeg ütles ole terve: tal ei olla janu.

Nüüd silmitses ta võõrast paika: ehk leiab kogemata salaukse.

Toa seinas oligi väikene uks.

Kalevipoeg läks ligemale, pani peo piida kohta ja tahtis ukse lingist kinni hakata.

Aga nii pea kui ta sõrmed linki puudutasid, käis uks ise kärinaga lahti.

Ukse tagant tormasid sarviku sõjamehed kangelase kallale.

Kalevipoeg seisis paigal ja kes iganes usaldas kallale tungida, selle suigutas ta jalamaid.

Kolmkümmend korjust lamas varsi põrandal.

Siis hakkas sarvik tagaseinast hüüdma.

Ta nimetas Kalevipoega vargaks, röövliks ja riisujaks.

Kangelane ei käskinud mullust meele tuletada.

Ta nõudis: sarvik tulgu välja võitlema.

Ta lubas mõõga tuppe pista, et nad ühe võrrased oleksid.

Sedamaid päästis ta kellukese paelust ja pani selle tasku.

Aralt tuli sarvik kambrist: ta oli kahvatu kui lumi.

Sarvik oli ehmatusest nii kohmetanud, et ta ei teadnud, mis ta tegi.

Sämpsatuses haaras ta jõudu kahandava kruusi ja jõi.

Aga seda silmapilku tarvitas Kalevipoeg: ta kahmas jõudu andva kruusi.

Nagu tuleleek lagus märjuke mööda ta sooni ja eluvaimud virgusid imeliku jõuga.

ÜHEKSASTEISTKÜMNES LUGU.

Seitse päeva ja ööd võitles Kalevipoeg põrgulisega. Kangelase rammu kippus juba raugema, ilma et ta sarvikust ikka veel jagu oleks saanud.

Seda märkas ema vari: võttis koonla, keerutas kümme korda ringi ja heitis põrandale.

Kalevipoeg mõistis.

Ta sasis sarviku säärtest kinni, keeritas teda üles tõstes kümme korda ja viskas maha.

Siis köitis vägimees sarviku jalad kammitsasse ja kinnitas kammitsa kalju külge.

Põrgu väravale veeretas Kalevipoeg sauna suuruse kivi, et sarvik enam välja ei saaks.

Siin võis põrguline nüüd oma meelehaiget kaljudele kaevata ja hoiata.

Kalevipoeg oli omad asjad õiendanud.

Sarvik haletses oma osa; kuid ei käskinud Kalevipoega hõisata, enne kui päike õhtule on jõudnud.

Kalevipoeg ei võtnud sarviku sõnu kuuldavaks. Ta tõttas põrgu varakambritesse, täitis neli kotti kulda ja hõbedat täis ja tahtis viiet võtta.

Aga siis kuulis ta hiire viiksuvat. See hoiatas üleliigist võtmast.

Nii jättis kangelane viienda koti maha.

Sedamaid sammus Kalevipoeg üle raudsilla, nii et aluspalgid paukusid ja kõik kohad raksusid.

Seda kuuldes kukkus põrgu vanamoor sajatama ja Kalevipoega needma.

Kalevipoeg tõttas edasi.

Ta oli tüki maad käinud, siis puhkas ta jälle pisut ja tukastas puhu aega.

Edasi minnes hakkas viimati valgust paistma.

Raske koorm piinas kangelase pihtu, ta nõretas üleni higist ja lõõtsutas tulist lõhna hingates.

Alevipoeg ei olnud raatsinud koju minna.

Ta ootas ikka veel kuristiku suus Kalevipoega.

Kaua oodates läks aeg juba igavaks. Ta ei osanud arvata, mis sõbraga oli juhtunud. Sest see ei tulnud ikka veel tagasi.

Siis kuulis ootaja ühel õhtul maa põhjast kanget müdinat.

Videvik oli käes, kui Kalevipoeg viimaks nähtavale ilmus, kuld- ja hõbekotid õlal.

Kohale jõudes laskis kangelane ränga koorma maha ja heitis ise pikali. Alevipoeg läks sõbrale vett tooma.

Alevipoja käest kuulis Kalevipoeg, et ta nädalat kolm ära oli olnud. Ja selle järel jutustas Kalevipoeg, mis tema põrgus nii kaua kinni oli pidanud ja mis sääl oli juhtunud.

Pärast tappis Alevipoeg peopäevaks ilmatu suure härja.

Vägilased sõid ja jõid ja siis heitis Kalevipoeg puhkama.

Alevipoeg jäi kulla kottidele valvust pidama.

Kalevipoeg uinus päeva kaks põrgu väsimust. Alles kolmandal päeval, keskhommiku aegu, ärkas ta hobusekabja müdina pääle.

See lähenes tuhatnelja üle silla ja tuli kangelaste poole.

See oli sõja käskjalg.

Keskpäeva aegu tõttasid vägimehed teele.

Alevipoeg võttis ühe koti õlale, kolm jäi jälle Kalevipoja kanda.

Kalevipoeg jäi nüüd Linnusesse elama. Sõbrad olid ta kõige lähem selts.

Need ajasid pääle, et kuningas kosja läheks, aga see ei tahtnud sest palju teadagi.

Selle asemel pidutses Kalevipoeg sagedasti omade seltsilistega. Ja lusti helin kuulus alati kaugele.

Pidu aegu laulis laulik kord loo Siuru linnust.

Selle pääle tuli kord laulda Alevipoja kätte. Ja hiljemini laulis Sulevipoeg.

Kui pidu kõige paremas hoos oli, ratsutas sõjakäskjalg tuhatnelja Linnusesse.

Sõna tooja teadis järgmist jutustada.

Lätimaale oli laevadega suur hulk raudmehi ilmunud. Teisi vaenlasi oli oodata Peipsi tagant Venemaalt ja samuti lõuna poolt Poola piirilt.

Kuid Kalevipoeg pidutses edasi ja laulis. Ta käskis sõpru juua ja hõisata.

Sedamaid ilmus Lapu tark ja see nõudis ennemalt lubatud tasu.

Ta oli võlvi alt kivikojast kütkest varanduse leidnud, mida ta nüüd enesele päris.

See oli raudkaantega raamat.

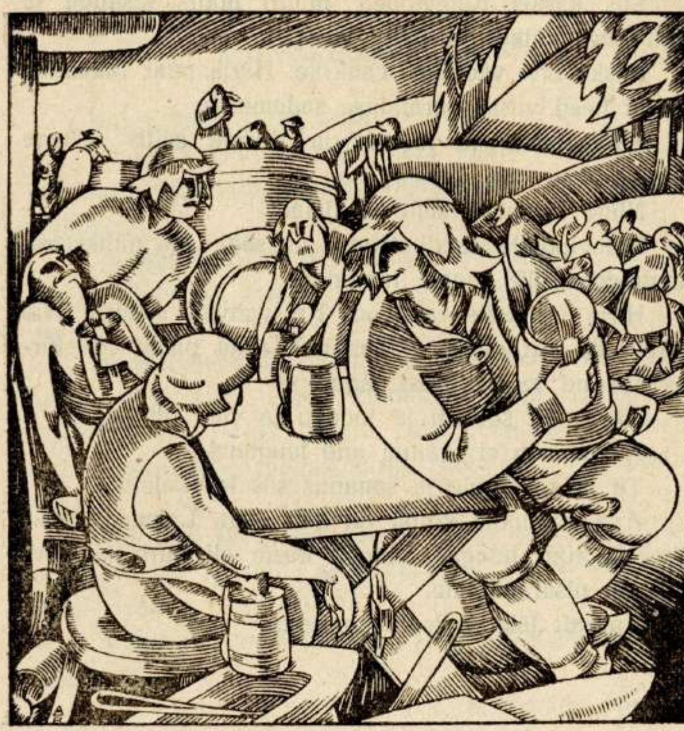
Kalevipoeg ei mäletanud kütkesse pandud varandust.

Sellesse oli Kalev lasknud palju tarkust üles panna. Raamat sisaldas vanaaegse vabaduskirja.

Pohmeluses pääga ei hoolinud Kalevipoeg varandusest ja käskis Varraku varanduse enesele ajaviiteks kaasa võtta.

Sulevipoeg ei tahtnud lubada, et varandus järele vaatamata võõrale antakse.

Aga Kalevipoeg ei söandanud tõotusest loobuda.

Varandus oli kolme ahelaga kütkendatud. Need olid kolme lukuga kinni pandud ja võtmeid ei võinud keegi leida.

Varrak teadis küll, kus võtmed olid, aga ta ei ütelnud.

Siis käskis Kalevipoeg müüri maha kiskuda ja kalju ühes kütketega välja võtta.

Raske kivi veeretati vankrile. Härja paar rakendati ette ja need viisid varanduse sadamasse.

Sääl laaditi ta laevale ja Varrak sõitis sellega minema.

Nüüd saabusid sõja käskjalad.

Kalevipojale toodi teade, et sõda oli puhkenud. Raudmehed olid maale tunginud.

Hirm oli kõik vallanud. Ka vahvad sõdurid olid murelised, sest mõõk ei hakanud raua pääle ega kirves saanud teraskaitsest jagu.

Käskjalad söödeti ja joodeti ja viidi puhkama.

Kalevipoeg ei saanud und laugudele.

Ta läks vainule ja sammus siis isa kalmule.

Aga isa haua kohal oli kõik vait. Lained veersid vingesti, tuul hoogas kaugel, kaste oli kurb ja pilve silm oli pisarapiluline.

Kurvalt läks Kalevipoeg koju.

KAHESKÜMNES LUGU.

Kalevipoeg saatis käskjala teele.

Käskjalg pidi kuninga käsu viima, et sõjamehed. kuningat ootamata, kiiresti valmistaksid vaenlast vasta võtma.

Ja enne kui Kalevipoeg kodunt minema sõitis, käskis ta Alevi ja Sulevi oma varanduse varjupaika toimetada.

Ööse kaeveti salamahti haud ja sinna muru rüppe maeti Kalevipoja vara: kuldkübar, sõja liivits, hulk sõjast saadud sõlgi, päratu palju hõbehelmi ja kaelarahu, vanu rista, rõngastaalrid, rublatükka ja lugematus muud.

Kui koit kerkis ja taevas punetas, võttis Kalevipoeg mõõga ja köitis selle puusale. Siis võttis ta oda, kilbi, talutas ratsu tallist.

Sedamaid andis ta kilbi Alevile, see oli ta kannupoiss

Siis pani ta sariluige suu ääre, hakkas sõja sarve ajama ja sõja rahvast kokku kutsuma.

Valjusti luikas Kalevipoja sõjasarv.

Mägi märkas, mets ärkas, tuule hoog jäi tukkuma, mere kohin mõtlema. Kõik kohad kajasid vasta.

Tõrved tõrasid Viru rannast, Järvamaalt, Harju rajalt, Läänemaalt, Alutagusest ja Tartu poolt.

Ikka valjemini kostis Kalevipoja sõjasarve hääl.

Sõdurid rühkisid teele, kõik valmistasid vaenu vasta.

Sõja sarv luikas, et kõik kohad kajasid: mägi, mets, kõrb ja kaljud.

Igalt poolt valgusid väed kokku, lipud lehvisid ja sõjaratsud hirnusid.

Määratuna liikus maleva Taara hiie poole, Kalevipoja sõja sarve häält kuuldes.

Sinna Ema jõe kaldale tuli Sulev oma suure sõjaväega ja Olev omade odakandjatega, sinna kogus viis sada Viru vanemat oma rahvaga. Kuus sada päälikut oli Kuresaarest ja seitse sada oma sõjaväega Soomest.

Lagedal järjestati maleva ja loeti üle.

Viies õhtu lähenes, kui viimased väed kohale jõudsid.

Leer oli lagedal üles löödud. Päev pidi puhatama, teine teele valmistatama.

Kolmandal päeval enne koitu ruttas maleva vaenuteele.

Ta liikus keskhommiku poole.

Teisel päeval läks taplus raudrüütlitega lahti, kes maale olid tunginud.

Kalevipoeg tungis igal pool esimeste seas raudmeeste ridadesse.

Palju langes malevlasi. Juba hommiku kaotas Kalevipoeg oma hobuse.

Sõjakirves haavas Sulevi, puusa luuni tungides Ta langes murule, elu kippus kustuma.

Aga sõnatark võlus vere voolu ja parandas haava.

Kalevipoeg raius ise raudmehi maha, nii et neid lademetesse lagedale jäi.

Pärast lõi ta vaenlase põgenema.

Looguna lamas kooljaid vaenuväljal: päid siin, liikmeid sääl ja loikudena punetas veri murul.

Äge palav vaevas kuningat. Tal oli kole jänu ja nii läks ta järve kaldale jooma.

Janus jõi ta järve kuivaks.

Järve ümber maeti surma saanud sõdurid.

Paar päeva puhkasid võitjad ja arstisid lahingutes saadud haavu.

Kolmandal päeval mindi jälle teele.

Maleva jõudis Püha järve lähedale Võhandu äare. Jõest tehti sild üle ja sõjavägi läks teisele poole.

Pihkva piiril olid poolakad, tatarlased ja leedulased leeri löönud, nagu kuulajad teatasid.

Esimesel päeval tappis Kalevipoeg oma väega poolakaid rängasti ja teisel päeval kestis taplus tatarlastega edasi.

Seitse päeva kestis lahing.

Ses suikus ka palju vägimehi Kalevipoja väest. Muude seas sai Sulevipoeg surma.

Siis kogus Kalevipoeg uuesti oma väe ja viis sõdurid venelaste vasta.

Alevipoeg sai käsu esimeste ja keskmiste vaenlase ridade kallale tungida.

Taplus oli kole ja verine.

Kalevipoeg andis käsu vaenu tegevust puhuks ajaks peatada, et aega oleks surnuid matta.

Sulevile tehti kõrge kääbas ja selle otsa paigutati ta põlenud põrm.

Ehk küll kaks päeva oli võideldud ja vaenlasi maha tapetud, ei tahtnud tapluse lõppu tulla.

Palju langes vägimehi, maleva read harvenesid, kes veel püsisid, neid hakkas hirm valdama. Põgemine haaras elusse jäänud.

Ainult Olevipoeg, Alevipoeg ja Kalevipoeg seisid vankumata kui raudsein vaenlaste vasta.

Vast päeva veeruga vaikis vaenuväli ja pimedus lõpetas veritöö.

Videvikus läksid kangelased lagedale vaatama, kas kusgi vett leidub.

Orus oli väike järv kõrgete kallastega.

Järv läikis eha valges.

Vägimehed läksid järve ääre janu kustutama.

Järve kumardades, et juua saaks, vääratas Alevipoja jalg ja ta langes lainetesse.

Teised tõttasid appi, kuid ei saanud sõpra enam päästa.

Nad kandsid koolja kaldale ja matsid maha, kalmule kõrge kääpa luues.

Järvest läigib nüüdgi Alevipoja mõõk, ainus mälestus kangelasest.

Vaenu viletsus, sugulaste surm mõjus raskesti Kalevipoja pääle.

Ta jäi kurvameelseks, ei saanud päeval püsi ega ööse rahu.

Kalevipoeg andis võimu Olevipoja kätte, loobus valitsusest ja taandus laane üksildusesse.

Mitu päeva rännates jõudis käija Koiva jõe kaldale.

Siin leidis ta varjupaiga, asutas enesele kesk kuuski korjuse ja tahtis rahupäivi viita.

Kalevipoeg kaebas kustumata kurbuses omi sõpri ja seltsimehi ja vaevles ööd ja päevad, einet võtmata.

Viimaks tuli nälg.

Vägimees võttis varda ja tahtis vähki püüda.

Aga randa tulnud raudlased sattusid ümbrusesse. Nad nägid Kalevipoja, ja meelitasid teda enestega liitu tegema.

Kalevipoeg pööris petistele selja ega lausunud sõnagi.

Sellegi pärast nägi ta selgesti vee pinnalt, kuida nurjatud mõõga tõmbasid ja talle selja takka kallale tahtsid tungida.

Siis lausus Kalevipoeg pettust nähes, et see mõõk veel tagumata on, millega talle, selja takka kallale tungides, võidakse viga teha.

Sedamaid haaras ta valeliku võõra kübarat pidi, keeritas õhus kui koonalt ja virutas rinnuni muda sisse. Samuti tegi ta teise ja kolmandaga; teine vajus näost saadik rappa ja kolmas üleni.

Veel ei jätnud raudlased teda rahule.

Ühel päeval tuli üks raudlane teda jälle kiusama.

Kui see Kalevipoega mesikeelil oli meelitanud, käskis kangelane mehe vaatama minna, kas vähivarda otsa vähk on tulnud.

Kalevipoeg oli pedaka tüviku vähivardana jõkke pannud.

Raudlasel ei olnud jõudu varrast liigutadagi.

Kalevipoeg läks ise kaldale ja tõstis ilma vaevata varda veest: hobuse raisk oli söödaks otsas.

Kalevipoeg käskis raudlase koju minna ja tunnistada, mis ta Kalevipoja vägevusest oli näinud.

Ennemini elada tema, Kalevipoeg, üksi kehvana mehena, kui et ta ennast annab kütkendada; teda ei omandada üksgi orjaike.

Võõraste eksitamised pahandasid Kalevipoja meelt.

Ta jättis oma varjupaiga maha ja läks jälle mööda kõrbi rändama.

Nii sattus ta Peipsi ümbrusesse, Kääpa jõe ääre.

Kalevipoeg tahtis jõest läbi minna.

Ta astus jõkke. Ja kahekordist manamist meele tuletades lõikas mõõk, mis ikka jõe sügavuses magas, kangelase jalad põlvedeni.

Surmavalus kisendas Kalevipoeg ja hüüdis appi. Käpili roomas ta kaldale. Siin langes ta lagedale ja veri valgus murule.

Kalevipoja keha kattis vakamaa ala maad.

Appihüüd ja kisendus tungis pilvedeni, Uku tubadesse. Veel nüüdgi kuulub see surmavalus kisendus alatasa Eesti poegade ja tütarde kõrvu. Ja võib olla

saab veel aastasadu kuuluma, kunni surm viimse lauliku suu suleb.

Taevalised tõttasid hädakohale, võidsid haavad ja vermed ja vaigistasid valu.

Sellegipärast sigis haavust surm ja noorena närtsis kangelane.

Ta võitles kaua ja vaakus valusasti hinge. Veri tarretas väljal ja pani selle punetama. Keha oli külm ja kange, süda ei tuksunud enam ja verevool vaikis, siisgi särasid Kalevipoja silmad selgesti ja nende sära paistis taevaliste tubadesse.

Vägimehe vaim kerkis pikil tiivul pilvedesse ja tõusis taevasse.

Taevas sai Kalevipoeg enesele terve keha. Sääl kesk kangelaste pidu maitsis ta igavese põlve õnne ja puhkas väsimusest.

Ta istus tulepaistes kangelaste seas ja kuulatas, kuida laulikud tema tegusid üilstasid.

Kaua mõtles Vanaisa, mis ta Kalevipojale tööks annaks.

Ta kutsus taevalised kokku nõu pidama.

Kalevipoeg otsustati põrgu vahiks panna.

Lahkunud vaim saadeti hangunud kehasse. Keha toibus, kuid jäi jalutumaks. Seda ei võinud jumaladgi parandada.

Kangelane pandi valge ratsu selga ja saadeti salateed mööda põrgu väravasse.

Kui Kalevipoeg põrgu väravani oli jõudnud, kuulus hääl ülevalt: „Löö käsi kalju!“

Kangelane lõi kalju lõhki, aga käsi jäi kalju külge

Sääl istub Kalevipoeg nüüdgi valge ratsu seljas, käsi kalju kütkes, vahib põrgu väravat ja kaitseb kütkes teise kütkeid.

Põrgulised püüavad mõlemalt poolt põlenud piiruga ahelaid hapraks teha ja kütkeid katki murda.

Jõulu aegu lähevad lülid juukse karva peenuseks. Aga siis hüüab koidu kukk Looja väravalt ja ahelate lülid jämenevad jälle järsku.

Vahete vahel katsub Kalevipoeg kätt lahti kiskuda. Ta raputab ja raksutab, nii et maa põhi müdiseb.

Kuid Mana hoiab meest, et ta põrgu väravast ei pääse vahti pidamast.

Aga kord algab aeg, kui kõik piirud mõlemalt poolt leegitsema lõkatavad.

Siis lõikab tulileek kaljukammitsa katki.

Siis pääseb Kalevipoeg kalju küljest ja tuleb tagasi ja loob Eesti uue õnnepõlve.